

ქართულ-სომხური ლექსიკონი

ქართულ ენაში მომზადების პროგრამის
სტუდენტებისათვის

ენისა და საგნის ინტეგრირებული სწავლების კურსი

ფილოლოგია

გამომცემლობა „მერიდიანი“
თბილისი, 2017

ენობრივი კვლევისა და ანალიზის ინსტიტუტი

პროექტი

„არაქართულენოვან სტუდენტთა აკადემიური მხარდაჭერის
სრული (ბეჭდურ-ელექტრონული) პაკეტი“

OPEN SOCIETY GEORGIA FOUNDATION
ფონდი ღია საზოგადოება საქართველო

გამოცემულია ფონდი „ღია საზოგადოება - საქართველოს“ ფინანსური მხარდაჭერით. ავტორის/ავტორების მიერ საინფორმაციო მასალაში გამოთქმული მოსაზრება შესაძლოა არ გამოხატავდეს ფონდს „ღია საზოგადოება-საქართველოს“ პოზიციას. შესაბამისად, ფონდი არ არის პასუხისმგებელი მასალის შინაარსზე.

Published with the financial support of the Open Society Georgia Foundation. The views, opinions and statements expressed by the authors and those providing comments are theirs only and do not necessarily reflect the position of Open Society Georgia Foundation. Therefore, the Open Society Georgia Foundation is not responsible for the content of the information material

კონცეფციის ავტორები და შემდგენლები: **კახა გაბუნია, ჭაბუკი ქერია**

მთარგმნელი: **ზოია მხითარაიანი**
რედაქტორი: **ქეთევან გოჩიტაშვილი**

ISBN

აბრევიატურა - სიტყვების პირობითი შემოკლება.

აგლუტინაციური ენები - აგლუტინაციურ ენებში აფიქსი მექანიკურად ერთვის ფუძეს. აფიქსის დართვისას არც ფუძე განიცდის ცვლილებას და არც აფიქსი.

ავტოგრაფი - 1) ავტორის ხელნაწერი. 2) ავტორის ხელმოწერა ან რაიმე წარწერა მისსავე დაბეჭდილ ნაწარმოებზე.

ავტორი - პირი, რომელიც ქმნის ლიტერატურის, მეცნიერების, ხელოვნების ნიმუშებს. ავტორად შეიძლება მოგვევლინოს დაწესებულების ან ორგანიზაციის კოლექტივი (კოლექტიური ავტორი).

აკადემიური ენა - ენა, რომელიც გამოიყენება

ՀԱՊԱՎՈՒՄ - Բառերի պայմանական կրճատում՝ բառերի հասაպակած բաղադրիչներով կազմված բարդ բառ:

ԿՑԱԿԱՏ ԼԵՋՈՒՆԵՐ - Ձևաբանական դասակարգման մեջ լեզուների տիպ, որոնցում բառի քերականական ձևերը կազմվում են մեկական քերականական կարգ արտահայտող առանձին մասնիկներով՝ ածանցները, վերջավորությունները, կցվում են հիմքին՝ չի փոխվում ո՛չ հիմքը, ո՛չ ածանցը:

ԻՆՔՆԱԳԻՐ - 1) Հեղինակի ձեռագիր: 2) Հեղինակի ստորագրությունը կամ որևէ մասկագրություն իր իսկ հրատարակած ստեղծագործության վրա:

ՀՆՐԻՏԱԿ - Այն մարդը, ով ստեղծում է գրականության, գիտության, արվեստի նմուշներ: Որպես հեղինակ կարող է հանդես գալ հաստատության կամ կազմակերպության կողմէ (կողմէ կողմից հեղինակ):

ԱԿԱՂՏԻՄԱԿԱՏ ԼԵՋՈՒ - Լեզու, որն օգտագործվում է

აკადემიური დისციპლინების შესასწავლად ფორმალურ სასწავლო გარემოში; ენის ასპექტები, რომლებიც მჭიდროდაა დაკავშირებული წიგნიერებასა და აკადემიურ მიღწევებთან, სპეციფიკური აკადემიური ტერმინების, ტექნიკური ენის და ამა თუ იმ კონკრეტულ დარგთან დაკავშირებული სპეციფიკური ენობრივი რეგისტრის ჩათვლით.

ალეგორია - გადაკრულად ნათქვამი სიტყვა თუ სიტყვათა რიგი, რომელშიც მოვლენის შინაარსი კონკრეტული სახითაა წარმოდგენილი. მასში ნათქვამია ერთი და იგულისხმება მეორე ანდაზა, გამოცანა, იგავ-არაკი და სხვ.). მისი მიზანია ავტორის აზრის შენიღბვა

ასკაჟენჩასკან ათარ-კანერქი
ოათინსაჰირამან ხამარ`
ჭირმალ კრქასკან
მჩჯაქაქარიომ: ლეკქი
ასაქსკინსერ, ირინჟ სეროთრენ
კააქად ხნ გრაგქითოქჟან ს
ასკა-რქენჩასკან
ღეოქქეროინსერქი ხეთ`
იორახათოქსკასკა-
რქენჩასკან თერქინსერქ,
თქქინჩასკან ლეკქი ს აქს
კამ აქნ კინსკრეთ იორქი ხეთ
კააქად იორახათოქს
ლექსკან თეგქითორქ
სერათოქს:

ԱՅԼԱԲԱՏՈՒԹՅՈՒՆ

–
Փոխակերպված բառ կամ
բառախումբ, որում որևէ
երևույթի, առարկայի մասին
գաղափար է տրվում ոչ թե
ուղղակի նկարագրությամբ,
այլ գեղարվեստական
կոնկրետ պատկերի, խոսքի
ուրույն կառուցման միջոցով
(ասացվածք, հանելուկ, առակ
և այլն): Նրա նպատակը
հեղինակի մտքի շղարշումն
է:

ალიტერაცია - ერთი და იმავე მსგავსი თანხმოვანი ბგერების განმეორებაა სალექსო სტრიქონში. გამოსახვის პოეტური ხერხი, ემოციური ზეგავლენის საშუალება, ბგერების მუსიკალური ორგანიზაციის ფორმა. ქმნის ლექსის კეთილხმოვანებას, სიტყვის შინაარსის აკუსტიკურ თვალსაჩინოებას.

ანდაზა - ხალხური სიტყვიერების უანრი სინამდვილის გონებამახვილურად განზოგადება. დამრიგებლობითი შინაარსის ემორისტულ-სატირული ხასიათის თქმა. ანდაზათა უმრავლესობა რაიმე საყოველთაოდ მიღებულ ნორმას ან პრაქტიკულ კონცეფციას გამოხატავს. თუ ანდაზა გამოირჩევა განსაკუთრებით დახვე-

ԲԱՐԱԶԱՅՈՒԹՅՈՒՆ (ԱԼԻՏԵՐԱՅԻԱ)

- Բանաստեղծական բնագրի մեջ (տողի մեջ) բաղաձայն հնչյունների կրկնությունն է: Բանաստեղծական արտահայտության եղանակ, բաղաձայնության կիրառմամբ աստեղծագործությունը կարող է աստանալ նվագայնություն, աստեղծել բանաստեղծության բարե-հնչունություն, խոսքի բովանդակության ակուն-տիկ տեսանկյունություն:

ԱՍՏՅՎԱԾՔ - Ժողովրդական բանահյուսության ժանր, իրականության սրամիտ ընդհանրացում: Խրա-տական բնույթի հումորա-երգիծական խոսք, որում հակիրճ և դիպուկ խոսքով բնորոշվում է կյանքի որևէ երևույթ: Ասացվածքների մեծ մասը որևէ համընդհանուր ընդունված նորմ կամ գործնական հայեցակարգ է արտահայտում: Եթե

წილი სტილით, მას „ავტორიზმი“ ეწოდება. ანდაზები ხშირად ნასესხებია სხვადასხვა ენებიდან და კულტურებიდან და ზოგჯერ თანამედროვეობაში ერთ ენაზე მეტი წყაროდან მომდინარეობს. მიუხედავად დამრიგებლური ხასიათისა, მცდარია აზრი იმის შესახებ, თითქოს ანდაზა აუცილებლად წარმოადგენს სიბრძნეს (სახალხო სიბრძნეს) ან გვანდის პროგრესულ მორალურეთიკურ ნორმას. ხშირია მაგალითი იმისა, რომ ანდაზა ეფუძნებოდეს უმეცარ, მაგრამ ხალხში გავრცელებულ საერთო აზრს.

ასავე-ყაბჟნ აყჟი ღ რნსნიოი ხასოსასყეს ხილყსაბ იბილ, ასყას აყნ «აჟირიყინ» ღ ღიყყიოინ: ასასვეყაბჟნერილ ხასბახი ჟიხასიოყაბ ღს თასრეწერ ღეღიონსერიყ ღს მყასღიყჟინსერიყ ღს ღერიწმნ არიღიასღანოიყჟან მსე მსე ღეღიყე ასეღი ასიეიოი-ღსერიყ ღს ღეღეყაბ: ჟსასყაბ ღირასთასღან რნიოიყჟინ, ასასყ ღს ღყარბიჟინ ასინ მასახინ, ჟეს ასასვეყაბჟნ არსთასხასყთიოინ ღ ღინასსთიოიყჟინ (ბიიღი-ღიოიასღან ღინასსთიოიყჟინ) ღსამ მსე მასთიოიღიოინ ღს ასთასეასიღინ რასიოიყასღან-ღეჟიყასღან სიოინ: ჟასბახი ღს ასინასყისი იოიინასღინსერილ, ღერი ასასვეყაბჟელ ხიღინღიოინ ღს თიღესთ, რასყე ბიიღიღიოი მსე თასრასბეყაბ რნიეღასნიოი ღსარბიჟიღი ღიას:

არსებოიი სახელი - მეტყველებიწ ნანწილი, რომელიოც აღნიშნავს სა-

ფიზსასყას სსიიღს - ღიოიყი მასს, იოიელ გიოიყ ღს თასღიას ასთარღას: *ასთარღას* ღს ღიყყიოინ ასინ

ვანს. საგანი ჰქვია ყველა-
ფერს, რასაც ვინ ან რა
კითხვა დაესმის. მაგ., არ-
სებითი სახელებია: *ქალი,*
კაცი, ბავშვი, ცხვარი,
ცხენი, ქვა, მდინარე, მთა,
არწივი, ჰაერი, ჭეშმარი-
ტება, ბედი, სინდისი...

არშია - ტექსტის გარშემო
დატოვებულ ცარიელ
არეს აშია ერქვა.

ასპექტი ჰქვია ზმნის ფორ-
მას, რომელიც მოქმედე-
ბას დასრულებულად ან
დაუსრულებლად წარმო-
გვიდგენს. მაგ., *ვხატე* და
დავხატე წარსული დროის
ფორმებია, რომელთაგა-
ნაც პირველი მოქმედებას
დაუსრულებლად წარმო-
გვიდგენს, ხოლო მეორე -
დასრულებულად. ამის მი-
ხედვით ასპექტი ორგვა-
რია: უსრული და სრული.

ამნერ, ირინ თიქლიან ღ ოპ
კლამ ოინჯ ხარგრ: ორინასკ,
კოქასკან ანონინერ ონ` კინ,
თოქამაროქ, ორნქას, ოქქასარ,
დქ, ქარ, კესო, ონო, არბქიქ, ოქ,
დქმაროქოქონს,
დასკათოქიქოქ, ოქიქდ ...
ქანოქრქ:

ლიქსაქ - სქესოქი ოქოქ
ქოქად ოქათარქ
თარაბოქოქონს:

ქსოქ - ოქოქლიან ღ ქაქი კარკქ,
ოქრქ კოქოქოქოქონს
ნქრქაქაქონს ღ აქაროქ-ქად
კლამ ანაქაროქ: ორინასკ`
ვხატე ს დავხატე (ხაქრენს
ქარკანაქარ ორქონს ოქ
ნქანასკლიან ღ «ნქარქქ») ანქაქ
ქანაქ-ნასკიქ დსქრ ონ,
ოქინქქ ოთაქინქ
კოქოქოქოქონს
ნქრქაქაქონს ღ ანაქაროქ,
ოქსქ ოქოქრ` აქაროქად: ოსო
აქოქ, ოქრავქრენსოქ კა
აქაროქად ს ანაქაროქ
კქრაქ:

აფორიზმი დახვეწილი, ლაკონური ფორმით გამოთქმული ბრძნული აზრი. შეიძლება იყოს პოეტურიცა და პროზაულიც. ხშირად დიდი მწერლების შემოქმედებაში. ქართულ ლიტერატურაში აფორიზმის დიდოსტატია რუსთაველი ("სჯობს სიცოცხლესა ნაზრახსა სიკვდილი სახელოვანი", "ვინც მოყვარესა არ ეძებს, იგი თავისი მტერია" და სხვა).

აქტიური ლექსიკა - ლექსიკა, რომელსაც ენის შემსწავლებლები და მომხმარებლები რეალურად იყენებენ ლაპარაკისა და წერის პროცესში.

აჭიჩიძე - სელი, ქაქინის იძუპ ართახაიტუდ დე არითონ, ინტნატიყ ს ხირე მითე: აჭირიდნე რანოქაიომ ნე რე თოეიტირისკან რანახიოსიოქონ, რე გელარქესოსკან გრასკანოქონს მნე: ჳრაც გრასკანოქონს მნე აჭირიდნე რის მნე ქარყნო ნე შიოშ ნიოსოქელქინ («ფათოქანბ მახირ ქერ ნე ანყასოქი ქონქე», «ნი რარესკან ქი ქინთიოი, ნა იოი რეზანდინ ნე» ს აუნ): ახერ ქერ ნე, რან მახირ: ირენერ ხარსოქი ხანარ ნე გრქანბ, აყასოქიქო აიქსათი: ქინ იარმანერ რანონს კნს თო:

აქსიოქო რსიოთსოქი - რათოქაქარ, ირე ქნონს სოქირიონერე ს აყოთოქონერე ინოქ იგოსო-გირიომ ნე ხოსელის ს გრელის გირიქრესოქოი:

ბესტსელერი - წიგნი, რომელსაც განსაკუთრებული კომერციული წარმატება აქვს, უზარმაზარი ტირაჟით გამოდის და დროებით ან მუდმივად.

ბიბლიოთეკა - კულტურულ-საგანმანათლებლო დაწესებულება, რომლის დანიშნულება არის გარკვეული გეგმის შესაბამისად თავი მოუყაროს ბეჭდვით ნაწარმოებებს, დაამუშაოს ისინი და მოემსახუროს ამ ლიტერატურით მკითხველს.

ბილინგვიზმი - იხ. *ორენოვნება*.

ბიოგრაფია - ადამიანის ცხოვრების აღწერა. ლიტერატურისა და ზოგიერთი მედიის (მაგ. კინოს) ერთ-ერთი ჟანრი, რომელსაც ინდივიდუალური ცხოვრების წერილობითი

ბესსმსლსნ – ჭიქა, որს იმის ირთვასქი ათსორაქინ ხაჯიოქოქონ, ლუსა ღ თსნსთმ მსბ თყაყანასლიქ, ჭამანასსაქიორაყს სამ მჯთაყს:

ჭრსრსრს – სჯასქოქაქინ-ქრქასსან ხასთათოქონ, ირქი ნაყათასს ღ, ირთვასქი აყსანქი ხამაჯაყს, თყაყაქირ ართათრანქი ხაქაქოიმრ, აყახაყანთიმრ, ვრქქი ქაროქოქონსრ, რსქრქოქონსრქინ ვქრქ საყასარქსლრ, ქინჯაყს ნასს თსრქსსათქასსან-მასთსნა-ქიტასსან აჯქასთანქრ:

ბრლრსაქრქს – სნ'ა' *სრქსქქოქონს*.

ჭსსსაქრქრქოქონს – სარქოქსანქი სსარაქქრ: ჭრასსანოქოქან ს ლრასთქას-მქოქი (ორქინას, სქინოქი) ჭანრქრქიქ მსლრ, ირქი ხქიმქოქიმ იქრქაბ ღ ანხასთასსან სქასანქი ვრქაქორ

აღწერა უდევს საფუძვლად. ძირითადად დოკუმენტურ წყაროებს ეყრდნობა და გამოგონილი არ არის.

ბოლოამბავი მხატვრული ნაწარმოების (ტექსტის) ის ნაწილია, სადაც ჩანს მოქმედ გმირთა ისტორია კვანძის გახსნის შემდგომ.

ბრუნება - ერთი და იგივე სახელი მნიშვნელობის შეუცვლელად შეიძლება შვიდი სხვადასხვა ფორმით შეგვხვდეს. მნიშვნელობის შეუცვლელად დაბოლოებათა მიხედვით სახელის ცვლას ბრუნება ჰქვია.

ბრუნვა - სახელის ფორმის ცვლა, რომლის დროსაც არ იცვლება სიტყვის ლექსიკური მნიშვნელობა:

ნსარაგყოფილი:

Հիմնականում փաստագրական աղբյուրների վրა է հիմնվում և չի հորինվում:

ՎԵՐՋԱԲԱՆ – Գեղարվեստական ստեղծագործության (տեքսტი) այն մասն է, որտեղ երևում է հերոսների պատմությունը հանգուցալուծումից հետո:

ՀՈՒՈՎՈՒՄ – Միևնույն անունը, առանց բառիմաստի փոփոխության կարող է հանդիպել յոթ տարբեր ձևերով: Անվան փոփոխումը վերջավորություններով (հայերենում նას բառամիջի ձայնավորի կամ երկինչյունի փոփոխմամբ)՝ առանց բառիմաստի փոփոխության, կոչվում է հոլովում:

ՀՈՒՈՎ – Անվան ձևի փոփոխումը, որի ժամանակ չի փոխվում բառի բառային իմաստը: Օրինակ, մարդ,

- მაგ. კაც-ი, კაც-მა, კაც-ს. მარეო, მარეონ, მარეოც.
- ბრძანებითი წინადადება** - **ՀՐԱՏՄՅԱԿԱՆ ՆԱԽԱԴԱՍՈՒԹՅՈՒՆ** – Այն նაխა-
 ბრძანებითია წინადადება, դասությունը, որը
 რომელიც მოითხოვს მთქ-
 მელის ნება-სურვილის და
 შესრულებას. აყახანჯიმ է կამքի
 ს დასრულის კათაროიმ
 (ხაქერენოიმ` հրաման,
 թեւադրանք, խնդրանք),
 կոչվում է հրամայական
 նախադասություն:
- გავრცობილი წინადადება** - **ԸՆԴԱՐՁԱԿ ՆԱԽԱԴԱՍՈՒԹՅՈՒՆ**
 – Այն նախադասությունը,
 გავრცობილია წინადა-
 დება, რომელშიც მოიპო-
 ვება ერთი ან მეტი
 არამთავარი წევრიც. որում գլխավոր
 ანդամ-ներից
 բացի, կա նას მსկ
 կამ მსկից
 აվლქի
 երկրորդական
 ანդամ,
 կոչվում է
 ընդարձակ
 նախադասություն:
- გამეორება** - **ԿՐԿՆՈՒԹՅՈՒՆ** – Բանաս-
 მეტყველების ერთ-ერთი
 տեղծական խոսքի
 გამომსახველობითი სა-
 արտահայտչականության
 շუალება, ემოციური
 միջոց, հուզական
 ზემოქმედების გაძლი-
 րების მიზნით ენობრივი
 ներգործության հզորացման
 ელემენტების შეგნებული
 նպատակով լեզվական
 გამეორება. თարբերի
 գիտակցված
 կրկնություն:
- განკერძოებული სიტყვები** **ՏՐՈՇՎԱՏ ԲԱՌԵՐ ԵՎ**

ცხოველებსთვის ადამიანისთვის მინის თვისებების მიწერა. უსულო და სულიერი საგნების გაადამიანება.

გარდამავალი ეწოდება ისეთ ზმნას, რომელიც პირდაპირობიექტურ პირს შეიცავს.

გარდაუვალი ჰქვია ისეთ ზმნას, რომელიც პირდაპირობიექტურ პირს არ შეიცავს.

გარემოება ჰქვია წინადადების არამთავარ წევრს, რომელიც ჩვეულებრივ ზმნას ახლავს და გვიჩვენებს, თუ სად, როდის, როგორ, რატომ ან რისთვის ხდება მოქმედება.

გაუვრცობელი წინადადება - მარტივი წინადადება, რომელიც მხოლოდ მთავარ წევრებს შეიცავს.

სხვანაირი ზნაობიდან წინ, იძლევა მარტივად ხასიათსა და ხასიათს: ანაზნა და ზნაობი ათარქანსა და ანაზნაობი:

ასობი - ანაზნაობი, ირს ანაზნაობი ანაზნაობი და ანაზნაობი, ირს ანაზნაობი ანაზნაობი ანაზნაობი და ანაზნაობი:

აზ ასობი - ანაზნაობი, ირს ანაზნაობი ანაზნაობი და ანაზნაობი:

აზ - ანაზნაობი ანაზნაობი ანაზნაობი, ირს ანაზნაობი ანაზნაობი და ანაზნაობი, ირს ანაზნაობი ანაზნაობი და ანაზნაობი:

აზ - ანაზნაობი ანაზნაობი ანაზნაობი, ირს ანაზნაობი ანაზნაობი და ანაზნაობი:

გვარი - ზმნის ფორმა, რომელიც გვიჩვენებს, რო-გორია სუბიექტური პირის მიმართება ზმნით აღნიშნული მოქმედებისადმი. გვარი სამია ქართულში: მოქმედებითი, ვნებითი და საშუალი.

გრამატიკა - ენათმეცნიერების ერთ-ერთი დარგი, რომელიც სწავლობს ენის აგებულებას. იგი იკვლევს სიტყვათა თვისებებს, მათი ცვლილებისა და წინადადებაში ერთმანეთთან დაკავშირების წესებს.

გრამატიკული კომპეტენცია - ენის გრამატიკული საშუალებების ცოდნისა და გამოყენების უნარი.

სხი - ჩაუქი ქერასკანასკანსკარც, ირც ცოცე ლ თაქცა, ზხ ჰნჯაქცაქს ლ თოქცესთაქცს ჟესქც სკაქც ქაქცდ ქაქცდ ართსაქცაქცდ ცორბო-ჟოქცაქს ჰსთ` თრამა-ქანასკანს ჰსქასკაქც ს თოქცე ჰსქოქცაქც ქოქცაქც რაქცეროქცოქცნქ: ქრაც-ქერქსნოქც ჰრქც სქც სკ` სქერცორბასკანს, სქრასქორა-სკანს ს ჯსცოქც:

ქსრცქცსოქცოქცოქც - ლსცქც-ქანოქცაქს ქაქცქსნსქერქც მსქც, ირქს თოქცოქცნასაქცოქცოქც ლ ქსცქც სკაქცოქცქცდქც: სქს თოქცოქცნასაქცოქცოქც ლ ქაქცერქც ᰁსოქცოქცოქცოქცნსქერქც, ჟრასქც ქოქცოქცოქცოქცოქცოქცნსქერქც ს სქაქცაქცაქცაქცოქცაქც მსქც ქაქცერქც მქცქცასქც ᰁსოქც სკაქცასქცქცმასქც სკანოქცნსქერქც:

ქსრცქცქცსქცსქც - ლსცქც ქერასკანასკანს მქცოქცნსქერქც ქცმაცოქცაქც ს სქქრასოქცმასქც სკაქცოქცოქცოქც:

შეიცავს ლექსიკას, წარმო-
თქმასა და წინადადებების
აგებას. მიჩნეულია კომუ-
ნიკაციური კომპეტენციის
ნაწილად.

გროტესკი - სტილი, როცა
უსაზღვრო კარიკატურულ
გაზვიადებაზე, ურთიერთ-
გამომრიცხავ კონტრას-
ტებზე, პარადოქსებზე აგე-
ბული ფანტაზიით დეფო-
რმირებულია სინამდვი-
ლე. იგი განსხვავდე-
ბა ალევორიისგან, რომე-
ლშიც ზუსტად და რაცი-
ონალურად შერჩეულია
შემცვლელი. ილია ჭავჭა-
ვაძის “კაცია ადამიანი?!”
არის გროტესკის მაგა-
ლითი ქართულ ლიტე-
რატურაში.

დამატება - წინადადების
მთავარ წევრს, რომელიც
ზმნის ობიექტურ პირთან

სერაოთიან ღ რათაყაყარ,
ართაყერიოან ს ნაქა-
ყასოქყანს კათოიციოან:
ჯამარქოთიან ღ ხაოიოიყას-
ყასკანს ქრასქასოქყანს მას:

ფრისესუ – ონ, გელარ-
ქესოთასკანს კერაყაქოიოანს
ელანასკ, იოიო ხიქმნქოიან ღ
ჭანსოთასოთიქკ ჯაქაყან-
ციოქოიანსნსერიქ, სოიო
ლერიქიბასკანს ხასკაოიოი-
ქოიანსნსერიქ ქოიო, ს იოიოქ
ქსელიქაბ ღ ქრასკანოქოიანსი:
სქანს თარყერიქოიან ღ
აყქაყანოქოიანსიქგ, იოიოიან
ბჯყიქოთ კსერიოქქ ს იაგქიანსაქ
იანსოქქაბ ღ კინსკერიეს
აყასოქკერიქ: ღქყა
ბასქბასქაბქი «შა^ოოქ ღ
აოქამიოიოქიანს» ყოიოთესსქი
ოქიანსაქ ღ ქოიოაგ
ყრასკანოქყანს მსე:

ისოიქი – საქასაოქასოქყანს
ყქასაქოიოიო ანოქამ (ხა-
ქერიესიოიანს) ღსკერიოიოქასკანს

არის შეწყობილი, დამატება ჰქვია.

დამწერლობა - წერის ხელოვნება – ამა თუ იმ ენის გრაფიკული ნიშნების, ასოების სისტემა. დამწერლობა შეიძლება იყოს ძეგლური ანუ ეპიგრაფიული, წიგნური, ლითონური, მდივან-მწიგნობრული და სხვა.

დედა ენა - ენა, რომელიც პიროვნების იდენტობის განმსაზღვრელია. **დედა ენა** მშობლიური ენის სინონიმად გამოიყენება (თუმცა, განსხვავდება მისგან ემოციური დატვირთვით).

დიაგნოსტიკური შეფასება - განმავითარებელი (მიმდინარე) შეფასების კომპონენტი. დიაგნოსტიკური შეფასების დროს ხდება

ანოთამ), որը ხამაყათათასაქანსეკლიმ ზ რაყი იქესესაყინ ენეჟი ხეს, კიჯკლიმ ზ ჯნეჟი:

გრ – გრელი არქესთ` აყსკამ აყნ ლეკჟი გრაჟიქსკანსუნანსნეჟი, თათნეჟი ხამასკარე: გრჟი თესასნენრნს აყათსერა-გრიქჟინრ, გათაჟარა-გრიქჟინრ, კანსკარჟი-ქჟინრ, ხნეჟინსაგრიქჟინრ ს აყნ:

სს **ლს** – ლეკი, ირე ირჟიომ ზ მარჟი ჟნქსიქჟინრ: **დედა ენა** -ნ იესაგორბქიმ ზ ირყეს მარქსნჟი ლეკჟი ხომანჟი (სასყან, სრანჟი თარქერქიმ ზ ხიესკანსათომიქ):

სს **გს** – გარეგანთო (რნჟაგჟი) გნსახათმან რაჟარჟი: სჟათორიჟი გნსახათმან ჟამანსსკ კსათარქიმ ზ

მოსწავლის გარკვეული მომენტისათვის არსებული ცოდნის დონის და უნარ-ჩვევების შეფასება, რათა ზუსტად დაიგეგმოს სწავლის პროცესი მოსწავლის სუსტი და ძლიერი მხარეების გათვალისწინებით.

დიალექტი - იგივე კილო; ენის ტერიტორიული, დროითი ან სოციალური სახესხვაობა, რომელსაც ადამიანების მეტ-ნაკლებად შეზღუდული რაოდენობა მოიხმარს და თავისი წყობით (ფონეტიკა, გრამატიკა, ლექსიკური შედგენილობა თუ სემანტიკა) განსხვავდება ენობრივი სტანდარტსაგან, რომელიც თავად წარმოადგენს სოციალურად ყველაზე პრესტიჟულ (დია)ლექტს.

დიალოგი - მეტყველე-

აზასკერთი` ირიჯასქი აყახი ხამარ იონცხად გიტხეჩქნხერი მასკაროასქი სკაროიოქოინსნერი იხითოქოინსნერი ცნახათიმ, ირაცხაქი ძვექიტსერაქიქ აყანაქიქიქ იოსიმანასკან ციქბქნქაგქ` აზასკერთი იძქე ს ქიქქიქიქნერი ნახათხამარქ:

ԲԱՐԲԱՌ – სიქს კილო, ქცქქი თარაბქაქინ, ძამანასკაქინ სკან სიქქაქ-სკან ქაცნაცანოქოინ, იქინ იქოსაქიქიქიმ ქ აქქ სკან აყასკას სახმანასაქასქ ქიქიქ მარქსანგ სიქქიქ ს ქიქსათიქცქაბქიქ (ხიქიქინაქანოქოინს, ქერასკანოქოინს, ქათასაქაქარ ს ქისათასქანოქოინს) თარქერქიქიმ ქ ქცქასკანსათანქართიქ, იქინ ქიქნ ქ ხანქისანთიმ ამნასახქქინასკაქიქ (ქიქ)ქქსიქ:

ԵՐԿՄԻՍԻԻԹՅԻՆ – ღიქიქ,

ბის ფორმა, რომლითაც გადმოცემულია ორი ადამიანის მონაცვლეობითი საუბარი.

დიგლოსია - შედარებით სტაბილური ენობრივი სიტუაცია, რომელშიც ენის პირველად დიალექტებთან ერთად, არსებობს ძალიან განსხვავებული, უაღრესად კოდიფიცირებული (ხშირად გრამატიკულად ძალიან რთული) ვარიანტი; იგი უმეტესწილად სამწერლო ენად გამოიყენება ან გამოიყენებოდა.

დითირამბი - სახობო ლექსი ძველ ბერძნულ პოეზიაში. დღეს ნიშნავს უზომო, გადაჭარბებულ ქებას.

დისკუსია რაიმე სადავო

ჩუბასკვირუბონ, ჩუბასკვირუბონს სრკოი ანბანსგ მჩიჯნ: სრკჩუბასკვირუბონს კორაქრანსკვირუბონს ართახაკ-თოქონს ნოქქად ლ ჩუბასკვირუბონს` ჩ ხარკვირუბონს კამ ჩ კასთასჩასან:

ჯჩუბასკვირუბონ - ჯამსნასთაქარ კაკვირუბონს ლქქასკან ჩრაკვირუბონს, ირთომ ლქქასკვირუბონს ათოჯნაკვირუბონს რარქრანსრჩხისთ, კვირუბონს თონჩ ჯასთარქრჩ, ანჯაკვირუბონს კთოქაკვირუბონს (ხაჯჩაკვირუბონს რქრასკანთონს ჯასთ რარქრ) თარქრჩასკ: ასკ ათაკვირუბონს ირაკვირუბონს ხსჩჩინასკაკვირუბონს ჩუბასკვირუბონს სოქთასკვირუბონს კამ სოქთასკვირუბონს ლ:

ჯჩხჩრასკვირუბონ - სსრჩჩოქ, კოქქრჩ, ირსლ ანბჩ კამ ნჯანასკვირუბონს ჩრარქარბოქონს ნქქრჩად ქათარქრანსკანსკანს რქრასკანს სთსჩქბასკვირუბონს` კოქქრჩ ჩჩინსკანსკანს კთჩქჩაკვირუბონს:

ჩასსასკვირუბონ - ირსლ ქჩქჩქჩ ხარკვირუბონს

საკითხის საჯარო განხილვა კამათის, პაექრობის გზით, რომლის საბოლოო მიზანია მოხდეს შეთანხმება. დისკუსია შეიძლება იყოს ზეპირი (ტელევიზიით, ვებვედრის დროს) და წერილობითი (საგაზეთო, სამეცნიერო)...

ხრაყარაკაქიჲნ քննար-կում՝ մտքերի փոխա-նակութիւն ուրէ խնդրի մասին (գիտական, քաղաքական, գրական են), որի վերջնական նպատակն է համաձայնության գալը: Բանավեճը կարող է լինել բանավոր (հեռուստատեսությամբ, հանդիպման ժամանակ) և գրավոր (լրագրային, գիտական) ...

დრო - ზმნის ფორმა, რომელიც გვიჩვენებს, როდის ხდება მოქმედება: თქმის დროს, თქმამდე თუ თქმის შემდეგ. ამის მიხედვით დრო სამია ქართულში: ახლანდელი, წარსული და მომავალი.

ԺԱՄԱԿ - Բայի քերականական կարգ, որը ցույց է տալիս, թե երբ է տեղի ունենում գործողու-թյունը՝ խոսելու պահին, խոսելուց առաջ, թե խոսելուց հետո: Ըստ այդմ, վրացերենում երեք ժամանակ կա՝ ներկա, անցյալ և ապառնի:

ელეგია - ლირიკული ლექსი, რომელშიც ავტორის სევდიანი განწყობილება, მწუხარებაა გადმოცემული.

ენა - ფონეტიკური, ლექსიკური და გრამატიკული საშუალებებისაგან შემდგარი ნიშანთა რთული სისტემა, რომელიც შექმნილია ან ბუნებრივი გზით, ან ადამიანის მიერ.

ენათა გენეალოგიური კლასიფიკაცია - ემყარება ენათა ისტორიულად ნათესაურ ურთიერთობას, ე. ი. ორი ან მეტი ენის წარმომავლობას ერთი ენისაგან.

ენათა კონტაქტები - გამოყოფენ ენათა კონტაქტების ორ სახეს: ა. **დისტალურს** - რომელიც ხორციელდება მონოლინგვიზმის პირობებში

ზღერცრფ - წინარასკან რანსასთეღბიოქიონ, ირიონ ფიქსანსკად ლ ხელქინასკი თქიორ თირამაქიოქიონღ, ქიქთღ:

ლხღიღ - ჴსეიონასკან, რათა-აქაქარაქინ ს ქერასკანასკან მიქიღინღრქიღ რაქკასგაბ იქანსღრქი რარღ ხამასკარღ, ირღ ასთეღბსად ლ სკამ რნასკან ღანსაქარ-ხიღ, სკამ მარღქსანსღ მიქიღიღქ:

ლხღიღსღრღ **შსაღიღსღაღა-სღაღსღ** **ღასსაღარღიღს** - ჴქიმსქიომ ლ ქეღინღრქი აქასთმასკანორღინ გღეასკასკან ხარაქრეიოქიონ-ნღრქი ქრა, აქსიღსღნ` ლრქიო სკამ ასქღქი ქეღქი ღაღიომღ მსქ ქეღქიღ:

ლხღაღაღსღ **აღაღღ** - მთანღსაგნთომ ლნ ქეღქასკან სკაქღრქი ლრქიო სკასთეღიქიანსღრ` ა. **იქსთთაქ (ხღნთაქიქ)**, ირღ იქრასკანასგქიომ ლ მიქა-

ნრანგ დსაქანასკან
სართივქადჷ რნჷხან-
რიქჷან:

**ენათა ფლობის ექვს-
ლონიანი სისტემა** -
ზოგადევროპული ენობ-
რივი პოლიტიკა თანამე-
დროვე ენების სწავლის,
სწავლებისა და შეფასე-
ბისათვის ითვალისწინებს
ენათა ფლობის ექვს-
ლონიან სისტემას, რომე-
ლიც იყოფა ჯერ სამ
მსხვილ ერთეულად - A,B,
C, ხოლო თითოეულ
მათგანში ორი ძირითადი
ლონე გამოიყოფა: **A.
ელემენტარულად
ფლობა:** ენის გასაღები
(A1); ენის საფუძველი
(A2); **B. დამოუკიდებლად
ფლობა:** ზღვრული (B1);
ზღვრული განვითარ-
ებული (B2); **C. თავი-
სუფლად ფლობა:** პრო-
ფესიონალური (C1);

**ԼԵԶՈՒՆԵՐԻ ՏՈՐԱՊԵՏՄԱՆ ՎՅՑ
ՄԱԿԱՐԴԱԿԱՆՈՑ ՀԱՄԱԿԱՐԳ** –
Ընդհանուր եվրոպական
լեզվական քաղաքա-
կանությունը ժամանա-
կակից լեզուների ուսուց-
ման, դասավանդման և
գնահատման համար
նախատեսում է լեզուների
տիրապետման վեց
մակարդականոց համա-
կարգ, որը բաժանվում է երեք
մեծ միավորների `A, B, C,
իսկ դրանցից
յուրաքանչյուրում առանձ-
նանում է երկու հիմնական
մակարդակ ` **A. տարրական
տիրապետում.** լեզվի բանալի
(A1), լեզվի հիմք (A2), **B.
ինքնուրույն տիրապետում**
սահմանային (B1),
սահմանային զարգացած
(B2), **C. ազատ տիրապետում**

სრულყოფილი (C2)

(აუიჭეს-უჩინაჲ (C1), ქარძეჲ (C2):

ენის დაუფლება - პროცესი, რომლის წარმატებით წარმართვისათვის აუცილებელია, შემსწავლელის მხრიდან იყოს ნებაყოფლობითი და გაცნობიერებული მიდგომა. ნებისმიერი ენის დაუფლებისათვის საკმარისი არ არის საგაკვეთილო პროცესი – იმისათვის, რომ ენას დაეუფლო, უნდა იყენებდეს მას. სხვაგვარად რომ ვთქვათ, ვილაპარაკოთ, ვიკითხოთ და ვწეროთ ამ ენაზე.

ლ.ხ.ა.ჩ. ს.ჩ.რ.ა.დ.ს.მ.ჩ. –
 ჭირბრუნაჲ, ირი ხაჯიო
 ქრასკანაგმანს ხამარ
 ანხრატხუთ ზ, ირ აუიჩირიო
 კიოქიჲ ქინი კანაქირ ს
 გიტასცვქად მითხვიან:
 შანსკაგად ლექქი
 თხრახესთანს ხამარ
 რაქარარ ჯე ოასა-
 ქანოქანს გირბრუნაგე:
 ირახეაქი თხრახესთხ
 ლექქინ, ახესჲ ზ აქინ
 იქთაგირბხან: აქი კერაჲ
 ასად, ახესჲ ზ ჯათხეს, კაროჲ
 ს გრეს აჲქ ლექქიქ:

ენის ისტორია შეისწავლის მოცემული ენების წარმოშობას, მის ურთიერთობას მონათესავე ენებთან, იმ ცვლილებებს, რაც ენის სისტემამ განიცადა ფუძენიდან გამოყოფის შემდეგ და ა. შ.

ლ.ხ.ა.ჩ. ო.ა.ს.რ.ი.ჭ.გ.მ.ჩ. –
 იასოქანაჲქირიოქ ზ თრქად
 ლექქი ბაგვიან, სრ
 ქიქიხარაქერიოქიოქინ
 გექასქიჲ ლეკონქერი ხეს, აქინ
 ქიქიქიოქიოქინსქერი, ირინგ
 სქარქქქელ ზ ლექქასკან
 ხამასკარად ხიქქ-ლექქიჲ

ენის ფლობა - პიროვნების უნარი, რეალურ სიტუაციებში ილაპარაკოს, გამოიყენოს ათვისებული (შესწავლილი) ენა. მშობლიურთან მიახლოებული ფლობა მიიღწევა მაშინ, როდესაც ადამიანი ფლობს 20 000 – 40 000 სიტყვას, თუმცა, საბაზისო სასაუბრო ენის ფლობისათვის საკმარისია 3 000 სიტყვაც კი.

ენობრივი (ლინგვისტური) კომპეტენცია - 1. ერთი ან მეტი ენის სახესხვაობის გამოყენების შესაძლებლობა ურთიერთობისათვის; ადამიანს შეიძლება ჰქონდეს ფართო / შეზღუდული ენობრივი კომპეტენცია. 2. შესაძლებლობა, გააანალიზო ენობ-

ათანაშანა-ლიც ხსთი ს
აქც:

LXDFX SHYUHSNHS – შარჟი
სარჟიოქოინრ ჟთსელ
ქრასკან ქრასქრასსნერიმ,
ოცთაგორბელ ჟორავსად
(თოქორად) ლეცინ: შარქენ-
სქის მითესად თქრას-
აესთომ დნჟ ლქერიომ აქს
ქამანასკ, ლქქ მარჟრ
თქრასესთომ ლ 20 000 - 40
000 ქარქ, სასქაქს,
ხქმნასკან ჟთსასესკან
ლექქ თქრასესთომან ხამარ
ქასქსკან ლ სოქსქისკ 3 000
ქარჟ:

LXDFXSHYUHSNHS (SHYUHSNHSNHS) – 1.
ჯარჟორასესქოქან ხამარ
მსკ სკამ აქქქქ ლექქასკან
თარასთესასქსნქი ოცთა-
გორბმან ხნარასქორი-
ქოინ: შარქ სარჟი ლ ოინსსაქ
ლქქასკან სოქმას-თსნქს:
2. ოინსსქოქოინს ქქერილქ

რივი სახესხვაობა აღწერილი კატეგორიების მიხედვით (ტერმინი **მეტა-ლინგვისტური კომპეტენცია** ამავე მნიშვნელობით გამოიყენება).

ენობრივი პოლიტიკა - მოცემულ სახელმწიფოში ან ადმინისტრაციულ-ტერიტორიული ერთეულის ფარგლებში მიზანმიმართულად გატარებული ღონისძიებები იქ არსებული ენ(ებ)ის განვითარებისა და ენობრივი სიტუაციის ეფექტურად მართვის მიზნით. ამავე მნიშვნელობით გვხვდება ტერმინი **გლოტოპოლიტიკა**. ეს არის ნებაყოფლობითი ქმედება, ოფიციალური თუ იძულებითი, რომელიც ეყრდნობა გარკვეულ პრინციპებს. ენობრივი პოლიტიკის პროგრამა ეხება ენობრივ

ლექსიკონს თარგმანების დარგში, ინსტრუქციულ-საინფორმაციო-საინჟინერო-საინფორმაციო (მსოფლიო-საინფორმაციო-სისტემების) სექტორში და სხვა (მსოფლიო-საინფორმაციო-სისტემების) სექტორში):

ლექსიკონი - სპეციალური ლექსიკონი, რომელიც შეიცავს სპეციალური ლექსიკონის ტერმინებს, რომლებიც გამოიყენება სპეციალური ლექსიკონის ტერმინების აღსანიშნავად. **ლექსიკონი** - სპეციალური ლექსიკონი, რომელიც შეიცავს სპეციალური ლექსიკონის ტერმინებს, რომლებიც გამოიყენება სპეციალური ლექსიკონის ტერმინების აღსანიშნავად. **ლექსიკონი** - სპეციალური ლექსიკონი, რომელიც შეიცავს სპეციალური ლექსიკონის ტერმინებს, რომლებიც გამოიყენება სპეციალური ლექსიკონის ტერმინების აღსანიშნავად.

უფლებებს (კერძოდ, უმცირესობებს), სასამართლოებსა და ადმინისტრაციებს, საჯაროობის ასპექტებს, მედიასა და ენის სწავლებას (დანებითი სკოლიდან უმაღლეს და პროფესიულ-ტექნიკურ განათლებამდე). ამ უკანასკნელის სფეროში ჩარევას ეწოდება ენობრივი განათლების პოლიტიკა.

ენობრივი სიტუაცია - ტერმინი აღნიშნავს ენის გამოყენების საერთო კონფიგურაციას მოცემულ დროსა და მოცემულ ადგილზე და მოიცავს ამ სახის მონაცემებს: რამდენი ენა და რომელი ენები გამოიყენება მოცემულ არეალში, რამდენი ადამიანი ლაპარაკობს

ქრაციონქსერჩინ (მასანა-ქორაყეს, ქორქრამასანი-ქონსერჩინ), რასარანსერჩინ ს ქარყასყადქერჩინ, ხრასყარასყანორქიანასყესქონსერჩინ, ქრასქამჩიქინსერჩინ ს ქეექჩიონსემანრ (სორრასყან რყრჩიქე მჩინჯე ქარბრავიქნ ს მასანაქჩოსასყანსქინსქასყანს ქერქორქონს): **ქერქინჩი** ნორქი მსე ამქვამორქონრ ქექქონს ქეექასყანს ქერქორქიანს ქარქასყანსორქონს:

ქექასყანს ჩრასყჩასყ - სერქინს აროსახყორონს ქეექჩი ქერორქიანს რჩიხანორ ქინჩქიქორასქიანს სქყალ ქამანასყ ს სქყალ ქაქიონს ს სერორქონს ქაყასქიქ სქყალსერქ ქანჩქეი ს ნრ ქეეინსერჩინ სნსქერორქიონს სქყალსარადქიონს, ქანჩი მარქ ქქონონს რქანსეოქ, ჩინჯ

მათზე, რა ვითარებაში, რა განწყობები და დამოკიდებულებები აქვთ მოცემული საზოგადოების წევრებს ამ ენების მიმართ.

ეპითეტი - მხატვრული განსაზღვრა, პოეტური განმარტება, დახასიათება, რომელიც მიგვიგებს კითხვაზე "როგორი?". უხშირესად ზედსართავი სახელით. მაგალითად: ანკარა წყალი და ა.შ. განსაზღვრებისგან გამოირჩევა.

ეპილოგი - ლიტერატურული ან თეატრალური ნაწარმოების დასკვნითი ნაწილი, სადაც მოკლედ აღმოცემულია მოქმედ პირთა შემდგომი ბედი ან განხილულია ნაწარმოების ზნეობრივი და

ხანდამანძნებრივ, ჩნჯ თრამაჟიოქიონსერ იუ ქერაქერიონსერ იონსნ თქაქ ხასარაკიოქან ანოქანსერს აჟე ლეკონსერი ხანოქა;

უაქიქი - ჭეჟარქესთასქან ჯიოჟი ამნსასთარაბქან ართახაჟთამქიგიგნსერიგ, ირს ათანბნახათიქ ბნიქ რნიოქიონს ი ათარქანს, სესოქოქ, კიოქიოქიონს, ათარქესაქეს აბასქანს ანთიონიქ` აქათასქახ-ნესიქ` «ქიჯქიქიქი» ხარქიგნ: ოქინასქ `«ლისესენს სესიონს», «იქესანსქაქ, ლესსქიონსაბ ლარ»: სარქესქიონს ი იოქიქიგ;

ქესქესქეს - ჭრასქანს ქსან ქესთესრასქანს ათესქეს-კიოქიოქანს სესრასქესქეს მას, იოქესქეს ხანათოქიონსქარაქესქეს ი კიოქიოქანსბანსქეს ხესთაქესაქესსასთარაქესქეს ქსან ქესანსარქესქესქეს სეს ათესქესაქესქეს

ეპოსი - სინამდვილის ასახვა თხრობითი გზით, ავტორი უმეტესწილად არ ფიგურირებს. ადამიანისა და მისი ცხოვრების ასახვის ტიპის ეპოსი იყო პროზაულ და პოეტურ ფორმებად: დიდი, საშუალო და მცირე. დასავლეთის კულტურაში ეპოსის უძველესი და უთვალსაჩინოესი ნიმუშებია ილიადა, ოდისეა და ნიბელუნგენიადა, ხოლო აღმოსავლეთში — მაჰაბჰარატა, რამაიანა და შაჰნამე. ეპოსის ჟანრებია: ეპოპეა, სიმღერა (ხალხური ეპოსი), მოთხრობა, რომანი, პოემა, ბალადა, ნოველა, იგავ-არაკი, ეტიუდი, ესე. მხატვრულ-ლოკუმენტური ჟანრები: მემუარი, დღიური, ავტობიოგრაფია, ბიოგრაფია,

აღქარა ხელოვნების»

ლექსი - ზრახანობის ართაგონად ავთონოგ-კან ლანასკოდ, ლეკლ-კან ლესერდ კუანქი ლრნიქსნერდ ავთოსკეროდ ლნ იორეს ხლქინასკეგ ანსკაქი გიუიქონს იონსეგოდ ქასათერ: შთლქდქონდ ლ ავთორანქ, ლე გიოდდ იქლქნერქ, იქესქნერქ მასქინ ოქესკთიქლ ავთონოდ ლ: შაროქონს ლ სირა კუანქნ ართაგონოდ ლკიოდრ ქატანსქონდ ლ არდასკ ლ ქანსასთლქდასკან დსნ-ქი`მსდ, მიქქინ ლ ქიოდრ: არსმთუანს მქასკიუქსნერონდ ხნსაგოქს ლ ანსსქიგ აექქი ღნსკნოდ სნთიქსნერს ლნ` «ქქასკანერ», «ღიქასკანერ» ლ «სქქესქონსგნერქ მასქინ ლერდ», ხსკ არსესქონდ` «შასხაქჩარაქსანს», «წასმასქანსანს» ლ «წახნასმსს»: ლკიოს თლერქინდ კქირათქონდ ლ კქანს იოსნლ

ტერმინი *ეთნონაცია-
ლორი ენა*.

ესე - ლიტერატურულ-
პუბლიცისტური ან
სამეცნიერო ხასიათის
ნარკვევი.

ეტრადი (იგივე პერგამენტი)
საქართველოში ყველაზე
გავრცელებული საწერი
მასალა იყო. მას ამზადებ-
დნენ ცხვრის, თხის, ბატ-
კნის, ხბოს ან ირმის ტყა-
ვისაგან.

ექსპოზიცია არის ნაწარ-
მოების ის ნაწილი, სა-
დაც მოცემულია ნაწარ-
მოებში გადმოცემული
მოქმედების წინავეითარე-
ბა. ავტორი ხშირად
ნაწარმოებს ექსპოზიციით
ინყებს, თავიდანვე გვაც-
ნობს მოქმედების ადგ-
ილს, დროს, მთავარ
მოქმედ პირს...

ვერბალური კომუნიკაცია -

ქონთაყვას *ქელი*
თერმინი:

ესე - ჭრასან-ხრასა-
რასაქათასასან სან
გჩითასან რნოქქი ასნარქ:

საფარად (სოქს აქერაანსო)
- ჭრასოთანოან აანსა-
ოთარადქად გრქო სოქსნ ჭრ:
სქნ აყათრასოთოან ჭინ
ოქასარქ, აქბქ, გაოქ, ხოქქ
სან ლქქქქქ ქაქქქქ:

სათაროოოოო - სოთქბა-
გოქბოქოქან აქს მასქ, იქოთქ
ოქქად ჭ სოთქბაგოქბოქოქან
მქქ ქოქასანგქად გოქბოქო-
ქოქანქ ნაქოქოქოქ ქრას-
ქქასქქ: ჯქქინასქქ
ხადასქ სოთქბაგოქბოქო-
ქოქინქ სქსოთან ჭ ნაქას-
ქქოქოქასქქ, ქინქნ ჭ ბანო-
ქსანსოთან გოქბოქოქოქან სოთქქ,
ქანანასქქ, გქქასქქოქ გოქბოქ
ანბქინ ...

საოოოოო **საროოოოო**

გამოხატავს მოქმედებას ან მდგომარეობას. მაგ., მღერის გამოხატავს მოქმედებას, ზის - მდგომარეობას.

ზმნიზელა ჰქვია სრული მნიშვნელობის მქონე უცვლელ მეტყველებების ნაწილს, რომელიც ჩვეულებრივ ზმნას ახლავს და გვიჩვენებს, თუ სად, როდის, როგორ, რატომ ან რისთვის ხდება მოქმედება.

ზმნისწინი ჰქვია ზმნის წინა ნაწილს, რომელიც რამდენადმე უცვლის მას მნიშვნელობას. მისი ძირითადი ფუნქციებია: მიმართულების გამოხატვა, მყოფადის წარმოება; სრული ასპექტის წარმოება; სიტყვის მნიშვნელობის შეცვლა.

ზღაპარი - პოეტური გამოწავლი, ფანტასტიკურ ამ-

ხაყოთო ჟიუჟი მასუ კიუკიომ
ქ რაჟ: ორქინასკ, ლეფიომ ქ
კორბიოიოქიონს ქ გიოჟ თაქიჟ,
ნასოაბ ლ` იოიოქიონს:

შაჟაჟაჟ - ლქიქ ქინასთ
ოინსეოი ჟჟჟჟქიოი ჟიუჟი მას
ქ, იორ სოქიორაჟარ იოქიომ ქ
ქაჟი ქრა ს გიოჟ თაქიჟ, ჟჟ
იორთე, ლეჟ, ქინჯაქსა, ქინჯი
კამ ქინჯი ჟამარ ქ კასოარქელ
კორბიოიოქიონს:

ჩაჟაჟაჟაჟ **საჟაჟაჟაჟაჟაჟ** -
საქასამასინქს, იორ იოქიომ ქ
ქაჟი ქრა ს იოიო ჟაქიოქ
ქიქიომ სრა ქინასთ: სრა
ქინსასკან კორბაოიოქინსერნ
სნ` იოქიოქიოქან ართასაჟა-
თიომქ, აჟაქანასკან
აჟაქანქიქ კაქაქიოქიონსქ, ქქიქ
იარბიოქიოქან კაქაქიომქ,
ქაქინასთიქ ქიქიქიქიომქ:

ჯჟჟაჟაჟ - ჩანსაჟიოქსასკან
ქანქ, კერაქანსგაქსა

ბავშვებზე აკრებული თხრობითი ნაწარმოები, რომელიც დაკავშირებულია სინამდვილესთან იდეით, თემატით, მოტივებით, სიუჟეტით, ენობრივი თავისებურებით, ეროვნული კოლორიტით. ზღაპარი არის პროზაული და ლექსიც. იგი ეპოსის ერთ-ერთი შანია, მას უახლოვდება თქმულება.

არდას, რანაპირ აყათმქაბჲ, ირნ ჰრასკანოქჲან ხესთ კააქკაბ ლეკაღაქაროქ, ჲენმათიქსკაქოქ, მითიქქსნეროქ, აქოქქნოქ, ქეკქსკან ქორახასკოქოქამრ, აკკაქჲნ კოქორიქოქ: ჲექჲაქსნერქ ქინომ ლნ ს'არდას, ს' ჲაქაბო: სქნ ლექიქსკან ქანრიქთესასქსნერქგ მესქს ლ, სრან ლ მითესნომ ააქრ: ჲექჲაქრქრანახიქოსოქოქან ქანრქ-რქგ ლ, ირთელ ხეროსნერქ ს ჲესაქერქ აყათსერქკაბ ლნ ჲაქაღანგქკაბ კან აქქაქანორქს, ხადაქ ლ` ჲრაღაყათომ დასეროქ:

თავი - თხზულების ტექსტის ნაწილი, წარმოდგენილი საკუთარი რიგითი ნომრით, ზოგჯერ სათაურივითაც.

თანავტორი - პირი, რომელმაც სხვასთან (სხვებთან) ერთად დაწერა ნაწარმოები.

თეზისები - სამეცნიერო შრომის, მოხსენების, სტატიის ძირითადი დებულებანი.

თეთრი ლექსი - ურიტმო ლექსი.

თემა 1. (გრამატიკაში)- ზმნის იმ ნაწილს, რომელიც საერთოა I ან II სერიის ყველა მწკრივისათვის, თემა ჰქვია. მამასა-დამე, დებავ პირველი სერიის თემაა, დებ-მეორისა. პირველი სერიის

ფ.ღ.ჩ. - სთელბაგირბიოქანს თხუათი მას` նერკაყაყვად ლ ჯრ ხერქასკან ხამაროქ, ლერქმან იონი ნას ქერნაყირ:

ჯ.ა.ს.ა.ზ.რ.ს.ა.ყ. - ანბ, ირნ იორიქი (იორიქუნერი) ხესთ ვრელ ლ სთელბაგირბიოქონსრ:

მ.ხ.მ.ს.ს.ნ. - ვქითასკან აქუსათიოქანს, ვქლივმანს, ხიოქადხი ხიმნასკან იერიოქსნერლ:

ა.ს.ა.ს.ა.ფ. ი.ს.ა.ს.ა.ყ.ი.რ. - ჶაქსადბი სთელბაგირბიოქონს, იორლ ჯონი თიოქერი ხამახსჯონს ქლერჯაქირიოქონსნერ` ხანდერ:

1. **მ.ხ.ს.ა.** (ქრასგ ქერასკანოქანს მსჯ) რაქი აქან მასრ, ირნ რნჟიანორ ლ I სკამ II სერქაქი ქორქოქაქანსკადსნერი ხამარ, კოქქლიმ ლ ჶნამ: ჶნოსაქარ, დებავ ათოაქინ სერქაქი ჶნამან ლ, ქუსლ დებ`

თემას მეორისაგან -ავ ბოლოსართი განასხვავებს. მაშასადამე, -ავ თემის ნიშანია 2. (მხატვრულ ლიტერატურაში) - დედააზრი ლიტერატურული ნაწარმოებისა, რომელიც მის შინაარსს აწესრიგებს და იდეურ-ემოციურ მთლიანობად აქცევს, ნაწარმოების ძირითად იდეაზე მიუთითებს. ისინი განუყოფელ კავშირშია, ხანდახან ერთმანეთს ემთხვევა, მაგრამ იგივეობას არ წარმოადგენს.

ერկრიტი: ანაფინ სერხაჟი
ქმანს
ერკრიტიგ
თარეწეწიომ ლ -ავ ქწერჯა-
ქორიქჟამწ: Ⴢწსსარწარ, -ავ
ნჯანღ ქწმაჟი ნჯან ლ: 2.
(ღწეწარქწსთაქსან ირასქა-
ნიქჟან მწე) – სქანჭქი აჟნ
სიქიმწერღ, იორინჭ აქათ-სქერქაბ
ს ქოსაქწანქიომ ლწ თქქაქ
სთწეღბაღორბიქჟან მწე:
ქწმან აჟნ ხქმწსასქან ხარღწ
ლ, ირ არბარბიომ ლ
ხწექინასქღ` ბღსთქქოქ
აქათასქჟანსქქ იქრან` ქრ
აქქარქაჟაჟაგქქი იქრქწერქიგ:
ქწმაჟი
ღწსორიქჟონღ
აქაჟმანასქორქაბ ლ ირიქი
აქქარქაჟაგქქოქ: ქწმან
სწერორწწ ათწჯქიომ ლ წერქი
ღაქაქარქინ ს წრას ხწთ
მქასქინ სკაღწიომ ლ
სთწეღბაღორბიქჟან ქწმას-
თქიქ-ღაქაქარასქან ხქმწღ
სკამ რიქანქა-სიქჟონღ:

თვითმასწავლებელი - სახელ-მძღვანელო წიგნი ენის ან რაიმე საქმის (თამაშის, მუსიკალური ინსტრუმენტის დაკვირვის...) დამოუკიდებლად შემსწავლელთათვის.

თქმა - იდიოლეექტზე უფრო დიდი ერთეულია თქმა, რომელიც შეიძლება ახასიათებდეს ერთ ოჯახს, ერთ კუთხეს და სოფელსაც კი.

თქმულება - ხალხური სიტყვი-ერების ერთ-ერთი უძველესი ჟანრი, უპირატესად რეალისტური მოთხრობა გარდასულ ამბავზე, ზოგჯერ შეთხზული ამბავიც უძველესად, გვხვდება როგორც პროზაულ, ისე ლექსითი და შერეული სახით. პროზაული თქმულება გადმოცემასა და ლეგენდას უკავშირდება. ქარ-

ჩ.ჯ.ნ.ი.ს.ი.მ.მ.მ. - ნიქეციე გიორგი ქეციე კამ ირსე გორე (ქაო, ზეაძეთოსკან გორეხე ნქაღელ ...) ხეწორიოქს აოქორიონერი ხამარ:

ენოარარეათიე აქელე ქორე ამხაქორ, ირე კარიოე ზწორიოე ქინელ მსე ენთანეხე, მსე ანსქონეხე ს ნიქეხსე მსე გიორიე:

ა.ს.გ. - შორიქორეასკან რანახიოსიოქსან ხნაგიოქს ტანრერიე მსენ ზ, ათაქელაქესე ხრათესასკან აქათმქაძე ანგეაქ აქათმიოქსან მასეხ, ზერიმნ ზრა ხეამქიომ იქიქაბ ზ ხორეხქაბ აქათმიოქსინ, ხანეჩეაქიომ ზ ხეჯაქესე არქასე, აქნაქესე ზე რანასათეღბასკან კამ ხაოე თესეოქ: არქასე ააქელე კააქლიომ ზ აქასნეაგრიოქეხე ს ლეგენეჩე

თულ ფოლკლორში თქ-
მულებათა დიდი ნაწილი
ისტორიულია.

თხრობითი წინადადება -
თხრობითია წინადადება,
რომელიც მოგვითხრობს,
გადმოგვცემს რასმე. იგი
წარმოითქმის მშვიდად,
წინადადების ბოლოს ხმას
ვადაბლებთ და ვჭერ-
დებით. თხრობითი წინა-
დადების ბოლოს წერ-
ტილი დაისმის.

იგავ-არაკი - ლირიკულ-
ეპიკური ჟანრის ნაწარ-
მოები, ზნეობრივ-დამრი-
გებლური ხასიათის თხზუ-
ლება. მისი გმირები არიან
ცხოველები, მცენარეები,
სავნები, მაგრამ იგულის-
ხმებიან ადამიანები. საფუ-
ძვლად უღევს შედარება.

ხსთ: ქრასათანხი
ძიღიძიქრასკან ქანახიო-
სიქჟან მე ააქერი მნბ
მასრ აყათმასკან ქ:

შასხიგასხ სახსარასხი-
ჭჭიჩ - შასთიქრასკან ქ აქნ
სახსარასიქჟიქნრ, იქრ
ყათმიქმ, ქიქსანგომ ქ იქრქ
ქან: სქნ ართასასქომ ქ
ხანგქასთ, სახსარასიქჟან
ქქერქომ ქქესქომ ქნქ ქაქნქ
ხნქქრანგქრ ქ ქსანგ ათქომ:
შასთიქრასკან სახსარ-
ასიქჟან ქქერქომ
ქრასგქქენქომ ქქრქომ ქ
მქქასქქსთ, ხასქქენქომ`
ქქერქასქქსთ:

სიასქ - ქქრასკასკან-
ქაქქასკან ქარქიქ-
ქიქსასკან ქნქიქქი გქრასკან
სთქქქდაგქქრქიქჟიქნ: სთასქქ
ხქქრქინქქრქ ქქქნქანასკან ქ
ქრქსასკან ასქქარქქ
ნქქქქასქასქომ-გქქქნქ ქნ, ქქქქ,
ქრქსასთქნქქ, ასკასქ
ქნქქასქქქომ ქნ მარქქქ: სქრ

ახასიათებს ნართაული თქმა, ალევგორიულობა, სატირულ-უმორისტული, კომიკური და რაც მთავარია, მომართვა შეგონებისათვის ახლოს დგას ივავთან.

ხიქნიც იქცაბ ჟამანსათოქონრ, ირთელ აქქარანოქონს მიჟიცილ ნერქასაცვილ, ბაჟიქონს სინსაოასათოქონს ჟნ ჟნაარქვილ მაროქანს არათნერქ: ასთიქ ჟრჟანონს ს მიჟნაოარიონ ათასქნერქ არბასქ ბანრქ ასთელბაოირბოქონსნერ ჟნ, ასასქას ჟსთაოასქონ იქრანქ ასქსექინ ხინას-ქანონს ცვიქლ ჟასქაბთ:

იღვა - სპეციფიკური კონცეფცია, რომელიც ადამიანის გონებაში წარმოიქმნება ფიქრის შედეგად. ტერმინი გამოიყენება, როგორც პოპულარულ, ისე ფილოსოფიურ ტერმინოლოგიაში.

ჭარაოარ – მიურასათოქონს ჟასქსასქარც, ირქ მაროქონს ბსაქიოქონს ჟ მთაბქელი ჟსთსანქვი: სერმიქინს იოთაოირბვილ ჟ ინჯასქს ჟანრამათცქქ, ასასქას ჟქქქასთიქას-ქასქანს თსერმიქასქარანოქონს მცქ:

იღენტობის ენა - ენის სახესხვაობა, რომელმაც შესაძლოა ლაპარაკობდნენ თავისუფლად, იმვიათად ან თუნდაც არას-

ჩსქონიოქონს ლსქონი – ლქქქქ თარასთსასქ, ირქ ქარიოქ ჟნ ჟონსქ ასათ, ჟაქქასქასქას ქსქიოქქ ჟრქქ, ასასქას ირქ ცირბონს ჟ ირასქს

დროს, მაგრამ რომელიც ფუნქციონირებს, როგორც მიკუთვნების დასადგენი საშუალება (სიმბოლური, ემოციური) ხალხის მოცემულ საზოგადოებაში ან ჯგუფში. ამის მაგალითად გამოდგება დავით კლდიაშვილის შემთხვევა. ცნობილია, რომ რუსეთიდან საქართველოში დაბრუნებულ კლასიკოსს დავიწყებული ჰქონდა მშობლიური ენა და მან, თვითიდენტიფიკაციის მოტივიდან გამომდინარე, ხელახლა შეისწავლა მშობლიური ენა.

იდიოლექტი განისაზღვრება, როგორც ერთი ინდივიდის მეტყველება გარკვეული სტილით. ერთი ინდივიდის მეტყველება რამდენიმე იდიოლექტად შეიძლება დაიშალოს.

იდიომი - ორი ან მეტი

აყათსანსელიქოთინრ ირიჯელი მჩიგი (ქორიქოა-ნჯასან, ხიოცასან) ` ძიოიქიქი თქყალ ხასარასქიქიან მნჯ კამ ქამქომ: ირყეს ირა იქინასკ კაროქ ნნქ ქერელ ჴაქქიქ ყქქიჯაქქიქი იესყერ: ჯაქსნი ღ, ირ იქიასასთანქიგ ხაქენსიქ ქერაქარქაბ იასასკანრ მთიასელ ღრ მაქენსი ქეცინს ს ნა, ღსნსიქ ქსქსა-ნიქსასკანასცმან ჯარქა-იქიქიგ, ნიქიგ ღ სიქიქელ მაქენსი ქეცინს:

ჩიქილსქს -

სახმანსქომ ღ ირყეს მსქ ანხათი ქიოყ ირიჯასქი იძიქ: სსქ ანხათი ქიოყერ კარქელი ღ ქაქანსელ მქ ქანსი ქიქიქსქსნსიქი:

ჩარჯასქ - ღრქი კამ აქქელი

სიტყვისაგან შემდგარი მყარი გამონათქვამი, რომელიც განიხილება, როგორც ერთი ლექსიკური ერთეული. მაგალითად: „კული ყავარზე აქვს ვადებული“.

იზოგლოსა - გეოგრაფიულ რუკაზე დატანილი ხაზი ან სხვა პირობითი ნიშანი, რომელიც გვიჩვენებს ცალკეული ენობრივი ფაქტის ტერიტორიული გავრცელების ფარგლებს.

იზოლირებული ენები უპირისპირდება ყველა დანარჩენებს იმით, რომ მათში სიტყვა მიმართების აფიქსებს არ დაირთავს, ფორმას არ იცვლის. საგანთა შორის მიმართებები იზოლირებულ ენებში გამო-

რათერხვ კაცმკაბ კაჟონ კააკსკვიოჟონრ, ირრ პნსარსკვიომ ლ ჰერს ლეკასკან აკათრასთი მსკ მქაქორ: ირრრ რესჟერომ რარბკაბჟნ ანქანთომ ზნ ზას` ჰიჰიომ კამ ჰიჰიონაჟინ ართახაჟთოჟონ: ორინსკ` პიჰრ ვვსლ:

იფიქსიფიქსი – აქარარხაკრასკან პართეკი ქრას ლეკასკან მქათსასკ ჰათსკანჰინერლ მქაგნოჟ კიბ კამ აჟლ აკაჟმანსკან ნჟან, ირრ ვოჟვ ლ თაქრს ირრრ ლეკასკან ქათსთერქ თარაბჟაჟინ ჟრჟანსკ-ნერლ:

ასჟასასჟას ლჟიქსერ – აჟლ ანქანსმამქ` ამორქ, ანბს კამ არმასთასკან ლეკონერ, ჰასკაჟრქომ ზნ როქრ მქონს ლეკონერქინ ნრანთქ, ირრ კორკ ზნ კამ ჰამარჟაკორკ ზნ მასანქლასქორომქვ, ჟონსენ რონს ათონთქლ აბანსენერ, ჰიქლქმანს ირ

ხატულია სიტყვათა ადგილმდებარეობის, ინტონაციის, დამხმარე სიტყვების საშუალებით.

იმერსია - ეს არის სავნის სწავლება ერთდროულად ორ (მშობლიურ და მეორე) ენაზე; იმერსიის შემთხვევაში, ერთი და იმავე ლინგვისტური და კულტურული წარმომავლობის მოსწავლეები არიან სკოლაში, სწავლების ენა არის მათთვის მეორე ენა და, ამასთანავე, მანამდე მათ არ ჰქონიათ ამ მეორე ენასთან შეხება.

ინსტრუქციის ენა -

ჩინარხმან
ქვერჯაქორიქონსნერ:
სწავსთასკან ქეღონსერი
ქეს სან ჩთაქი მასერი
ჩმასთაქინ თარქერა-
სკომსერ, სასკან ერანქ
ქათერი ქორახათოქ
ღსაქორიანსერიქ ჯეს
ართახაქოქიმ: ჳრქეს
ქორქ ქათერქ მჩაქა-
მანასკ არმასინერ სს ს
ონსს მჩ ქანჩი ჩმასთ:

ჩსქრქჩა, სჩჩღჩჩ - სს
ათარქაქი ქასაქანოქიმ ს
მჩაქამანასკ სრქოქ
(მაქრსჩი ს სრქოქოქ) ქექქიქ:
ჩსქრჩაქი ქეაქქიმ მჩსნოქს
ქექასკან ს მქასქოქაქინ
ქაქმანს აქასქერიქინერ სს
ქაქოქოქიმ, ქასაქანოქმანს
ქეღონს სრანქ ხამარ
სრქოქოქ ქეღონს ს, ს, მჩსნოქს
ქამანასკ, მჩსჯ აქი სრანქ
აქს სრქოქოქ ქექქი ხსთ
ათსჯოქოქინ ჯეს ოსსეღქ:

ჯრჯასღჩ **ლღჩჩ** -

ოფიციალური ენა (ზოგიერთ სახელმწიფოში - ერთზე მეტი) ან უცხოური ენა, რომელიც გამოიყენება, როგორც ინსტრუქციების ენა სკოლაში. ეს ენა შესაძლოა ყოველთვის მოსწავლეების მშობლიური ენა არ იყოს; ინსტრუქციების ენა მოიცავს განხილვის ფორმებს (კერძოდ, წერით მსჯელობას), რომელიც ახალია შემსწავლელთათვის. იმისთვის, რათა საკუთრივ ენისაგან განსხვავებული საგნები ასწავლონ, სკოლები იყენებენ ენობრივ სახესხვაობას, რომელიც ძირითადად არის ოფიციალური ენა (ენები).

ირიბი დამატება - ირიბია დამატება, რომელიც გმნის ირიბობიექტურ პირთან არის შეწყობილი.

შაჯთინასკან ქედი (ირიზ აქეთიქონისნერიმ` მსქიგ აქსქი) სკამ ოთარ ქედი, ირის ოქთაქიბქიმიმ ლ ირქსე იოსიქმანს ქედი იქარიქიმი: სქუ ქედიმ მქუთ ჯე, ირ სკარიოქ ლ ქინსქ აჯასქერი-ნსქი მკქრენსქ ქედიმ: ჯრახხანქი ქედიმ ნსქრათიმი ლ ქნსარქსკანს ღსქრ (მასსსაქიქრასქსე, ქრასქიქ იქათიქიქონის), ირქ სიქიქიქიქი ხსამარ სიქრ ლ: იქრქსექიქ ქრსქი ქედიმსქიქ იქასსაქსანქენს სსს სთარქქრათარქსანსქრ, იქარიქიქსქრქ სქიქრათიმი ლნ ქექქსკსკანს სთარასთესასქ, ირქ ხქინსასკსანიმი კქაჯთინასკანს ქედი(სქრ) ლ:

სსიქი-ღსქრქ **ქსრქიქ** - სსიქიქიქსკქი ლ ქინსქიქრქ, ირქ სკასქქსაღ ლ სსიქიქიქსკქი ოქქსქსთასქიქნ იქსქქი ხსთ:

კაბადონი - ფურცლის გვერდის აღსანიშნავად კაბადონი იხმარებოდა, ხოლო გვერდი ერქვა კაბადონის ნახევარს – ერთ სვეტს (ტექსტი კაბადონზე, როგორც წესი, ორ სვეტად იწერებოდა).

კავშირი დამხმარე მეტყველების ნაწილი, რომელიც უცვლელია და აერთებს წინადადების ორ წევრს ან ორ წინადადებას.

კალამბური - გალექსილ (იმ-ვითად პროზაულ) თქმაში სიტყვების ან მათი ნაწილების ისეთი თანამედროვეობა, რომელიც აგებულია სიტყვათა ბგერით იგივეობასა (ომონიმზე) და მრავალმნიშვნელობიანობაზე. მაგ.: *“მალლით წვიმა მოდიოდა, ნაბადმა ვერ დამფარაო, დამასველა*

ასკთიქ ღსნ ლ არამთოიქოინრ:

ყაფაროხ – მუქი ღუნ ართახაიქელუ ხამარ კირათქიმ ღრ კაფაოინი, ისკ ღ ღრ კოიქიმ კაფაოინი კსურ` მსკ აიონასკრ (თსქსურ კაფაოინი ქრა, ირახს კანინ, გრქიმ ღრ ღრქო აიონასკსურთიმ):

ჯარჯარ – ოქანოქს, ჯსქქოქოქოქი მას, კაყასკოიმ ღ ნაქათაოქოქან ღრქოქი ანოქამსურ კამ ნაქათაოქოქოქინსურ:

ქანქანარ – «ქათაქათ» ქათრ გქარქქსთასკან გრასკანოქოქან მსჯ ოქთაგოქოქიმ ღ ირახს ქათრქი კაყასკოქოქან ღს, ართახაიქჯამქოქგ, ნას ხანგქ თსასკ: ქათაქათ კაროქ ღ სთქოქქქქ ნას ქმასთოქ თარქქქ, ქაიქ მმანსაქოქსკ კამ იოქსანთინ ქათრქოქ, ოქინასკ ქრაგქქქქქ` *“მალლით წვიმა მოდიოდა, ნაბადმა ვერ*

*მან, თავიდან, ფეხებამდე
მასხა რაო.”*

დამფარაო, დამსველა მან,
თავიდან, ფეხებამდე მასხა
რაო.” ორქნასკ ხაყერენიჲგ`
ყუანჲყიგ ხარყაბ ანგაჲორ,
სხა იარჲყალ ანგაჲ ორ, ჴო
ჲაღიომ ხე იეჲჲი მახ. შახრ
რინიომ ხანგაჲორ:

კალკი - უცხოენოვანი
სიტყვისა ან ფრაზის
მსგავსის აგება მშობ-
ლოური ენის მასალით.

მუსჯენიჲშ – ფიქსაოიჲყან
ხეჲანასკ, ჰს, ხერე ჲეჲჲასკან
მჲაჲჲორე, რაოჲ, კაჲიონ
რაოჲსკაჲასკეიოჲიონრ,
იარჲჲაბარჲანასკან მჲა-
ჲიორე, არიოჲაჲიოჲიონრ,
სოხეჲბჲიომ ჲ აჲჲ ჲეჲჲი
ხამაჲაჲოჲაჲიჲან მჲა-ჲიორი
კაღმეიოჲან კაჲა-ჲარიოჲ:

კვანძი არის ნაწარმოების
ის ნაწილი, სადაც იკვე-
თება მიზანი და წინა-
აღმდეგობები, რაც განა-
პირობებს მოქმედების
შემდეგ განვითარებას.

ჯასჲიჲჲჲ – ჲირასკან ხერეჲ,
აჲიოჲხეი რაჲაჲიოჲამასხერეჲ
მსკრე: ჲანგეიოჲრ ხერეჲ
გჲჲასჲორ Ჲიჲასკნერეჲ,
იოჲაჲარბოჲიონსნერეჲ,
ხარაჲეროჲიონსნერეჲ აჲინ
ჲიჲან ჲ, ირეჲ სკეიჲრ ჲ
აოჲნიომ გოიბოჲიოჲიონრ:

კვანძის გახსნა არის

ჯასჲიჲჲჲასღოჲოიჲშ – ჲირასკან

ნაწარმოების ის ნაწილი, სადაც ნაჩვენებია ნაწარმოებში განვითარებული წინააღმდეგობების შედეგად შექმნილი მდგომარეობა.

კვანძის შეკვრა - ინტერესთა შეჯახების, წინააღმდეგობის გაართულების, გმირთა ურთიერთობის გამწვავების მომენტი ეპოქაში, დრამაში. კვანძის შეკვრით იწყება ნაწარმოების სიუჟეტის გაშლა. კვანძის შეკვრის მომენტს ინტრიგის, კონფლიქტის დასაწყისის მომენტსაც უწოდებენ.

კვეცა - ბრუნვის ნიშის დართვისას ბოლოკოდური ხმოვნის ჩამოშორებას კვეცა ეწოდება (დედა - დედ-ის, დედ-ით...).

კითხვა - უნარი ან ქმედება,

ერქი აუიძეხი რაღაჟრა-მასხრეგ მსკრ, ირთელ გოცგ ლ სოქად გელარ-ქსათასკან სთსელბაგორ-ბოქოქან მსგ ვარცაგსაბ

ხასკასოქოქონსნერქ არქ-იონქოიმ სთსელბად ქიძასკრ:

ՀԱՏԳՈՒՅՅԻ ԿԱՊԵԼԸ – Շահերի բախման, դիմադրության բարդացման, հերոսների հարաբերությունների վատթարացման պահ էպիկա-կան երկում, դրամայում, որով սկսվում է սთեղծագործական აუიძեხի բացվելը: Կոչում են նաս ինտրիգի, կոնֆլիկտի սկզբի պահ:

ՀՆՁՅՈՒՆԻ ՀՏՈՒՄ – Հոլովական նշանի ավելացման ժամանակ վերջնահնչյուն ձայնավորի կորչելը (დედა - დედ-ის, დედ-ით...):

ԿԱՐՎԱԸ – Ունակություն կամ

მიიღო ინფორმაცია წერი-
ლობითი ტექსტიდან.
ერთ-ერთი საბაზისო
უნარი მეორე ენის
შესწავლის პროცესში.
მიეკუთვნება რეცეფციულ
უნარებს. განსაკუთრებით
მნიშვნელოვანია აკადემი-
ური კომპეტენციის განვი-
თარებისათვის. მაღალ
დონეზე კითხვა გულის-
ხმობს არა მხოლოდ
ტექსტში მოცემული ზედა-
პირული ინფორმაციის
გაგებას, არამედ ქვეტექს-
ტური ინფორმაციის ამოც-
ნობასაც. კითხვის უნარი
მოითხოვს წინასწარ
გრამატიკული, ლექსი-
კური, კულტურის საკით-
ხების ცოდნას, ისევე
როგორც დისკურსული
მოდელებსა.

კითხვითი წინადადება -
კითხვითია წინადადება,
რომელიც კითხვას შეი-

ჭიბთილია. სიტყვით
სთქმის სიტყვით. ერთ-
ერთი საბაზისო უნარი
მეორე ენის შესწავლის
პროცესში. მიეკუთვნება
რეცეფციულ უნარებს.
განსაკუთრებით მნიშვნე-
ლოვანია აკადემიური კომ-
პეტენციის განვითარებისათ-
ვის. მაღალ დონეზე კითხვა
გულისხმობს არა მხოლოდ
ტექსტში მოცემული ზედა-
პირული ინფორმაციის გაგე-
ბას, არამედ ქვეტექსტური
ინფორმაციის ამოცნობასაც.
კითხვის უნარი მოითხოვს
წინასწარ გრამატიკული,
ლექსიკური, კულტურის საკით-
ხების ცოდნას, ისევე როგო-
რც დისკურსული მოდელებსა.
კითხვითი წინადადება -
კითხვითია წინადადება,
რომელიც კითხვას შეი-
ჭიბთილია. სიტყვით სთქმის
სიტყვით. ერთ-ერთი საბა-
ზისო უნარი მეორე ენის შე-
სწავლის პროცესში. მიეკუთ-
ვნება რეცეფციულ უნარებს.
განსაკუთრებით მნიშვნე-
ლოვანია აკადემიური კომპე-
ტენციის განვითარებისათვის.
მაღალ დონეზე კითხვა გუ-
ლისხმობს არა მხოლოდ ტექს-
ტში მოცემული ზედაპირული
ინფორმაციის გაგებას, არა-
მედ ქვეტექსტური ინფორ-
მაციის ამოცნობასაც. კითხვის
უნარი მოითხოვს წინასწარ
გრამატიკული, ლექსიკური,
კულტურის საკითხების ცოდ-
ნას, ისევე როგორც დისკურ-
სული მოდელებსა.

ՀԱՐՑԱԿԱՆ ՆԱԽԱԴԱՍՈՒԹՅՈՒՆ
– Հարցական է այն
նախադասությունը, որն

ცავს.

კილო - 1. იხ. **ღიაღვეტი**, როგორც წესი, ამ ტერმინს იყენებენ ტერიტორიული ღიაღვეტის აღსანიშნავად. 2. ზმნის ფორმა, რომელიც გვიჩვენებს, როგორ უნდა იქნეს გაგებული ზმნით გამოხატული მოქმედება: როგორც ნამდვილი ამბავი, თუ როგორც სასურველ-შესაძლებელი ან შესასრულებელი. მაგ., წერს, (ნეტავი) წერდეს და წეროს!

კილოკავი - ღიაღვეტის შიგნით გამოიყოფა. იგი აერთიანებს რამდენიმე თქმას და სხვა კილოკავებისგან ენობრივ-გრამატიკული ნიშნების ერთობლიობით განსხვავდება.

კოდი - ნებისმიერი სახისა და დონის ენობრივი

ართახაყოფი და ხარეფი:

1.წარწამი - ირაცუ კანონ, აუი თხრამხრ კხრათონ ზნ თარაბჟაქინ ჟარჟათი ართახაყოფამან ხამარ: **2. ზრასაჟ** - წაქი ბს, ირდ გიუც ზ თაქი, ჟნ ხინჯაქუ აქსოჟ ზ ხასკავცი ჟაქიკ ართახაყოფაბ გირბი-იუიქიონრ` ირაცუ სთიუც კასთარქაბ გირბიიუიქიონ, ჟნ ირაცუ ვანსაქი-ხინარაქირ კამ კასთარქელქჟ, იქინსაქ` გრიონ ზ, ზრანქი გრი ს გრი:

ზსწამარწამი - ამანბსავციონ ზ ჟარჟათი ზსრთონ: სქინ მქაქიორთონ ზ მქიქანქი ჟთთიუქინქი ს აუქსნქაჟარჟათინქიქ თარქერიქონ ზ ლეცქა-ქერასკანასკან ხასთკანქინქინქი ამქიიუიქიოქამქ:

ჟიო, თსთჟაჟი - ჟანსკავსაბ თხსაქი ს მასკაროქსქი

წარმონაქმნი (ენა, ტერიტორიული თუ სოციალური დიალექტები, რეგისტრები, სტილები და ა.შ.), რომლებიც საურთიერთო საშუალებად გამოიყენება ამა თუ იმ ენობრივ თუ სამეტყველო ერთობაში; კოდი გამოიყენება დამწერლობის სისტემასთან მიმართებითაც (ასო-ნიშანი ამა თუ იმ ბგერის კოდი).

კონე - ზეპირმეტყველების ზედიალექტური ნაირსახეობა, რომელიც დიალექტთაშორისი ურთიერთობის საშუალებას წარმოადგენს. იგი რამდენიმე სხვადასხვა დიალექტის დამახასიათებელ ნიშანთვისებებს აერთიანებს და მასში ნიველირებულია სპეციფიკური კილოკავური მოვლენები, რის გამოც ერთნაირად გასა-

ლექსასან ირსიორიო (ლქიო, თარაბქაქინ ს სიქიალქასან ქარქათონქ, იქქიასორინქ, იდქრ ს აქნ), ირინქ ირქსა ხაიორიქას-ქოქასან აქიქიქ ს იქოთაქორბქიოთ აქს ქან აქნ ლქქასან ქან ქოთქაქინ აქასანოქასან მქ: ოაბქაქინ იქოთაქორბქიოთ ს სანს ქაქქაბ ქრქინ ხანსქარქი ხსო (თოთქ აქს ქან აქნ ხსქოისქი ქიორ, ბაბქაქინ ს):

ჟიქს - იანსაქორ ქოთქი მქ ირსქ ქარქათი ქან ქარქათონქი ხქანს ქოთაქოქსაბ ლნიქანოქი ლქიო, იორ მქქქარქათაქინ ხარქქოქასან ხნარაქოქოქინ ს ხანქიქსანოთ: სქნ მქაქოქოთ ს მქ ქანქ თარქქქარქათონქი ქნოქოთ ხათქანქქსქქრ ს სრ მქ ხაქასა-რასქოქაბ სნ ქორახათოქ სნქარქარქათაქინ სქსოქ-

ყენოთ ენა პრაქტიკაში.

ქერასკანასკან კარცერი
ქრა, აქ სრა ქრა, ზე ხნჯაქს
ქქრაოხნჲ ლეონ
აქრასქიქაქიომ:

კონტაქტი - ზმნის ფორმა,
რომელიც გვიჩვენებს, სუ-
ბიექტი უშუალოდ მოქმე-
დებს პირდაპირ ობიექტზე
თუ ირიბი ობიექტის
მეშვეობით. ამის მიხედვით
კონტაქტი ორგვარია:
უშუალო და შუალობითი.

ყონსაყს – წაქასკან კარც,
იქრ გოქე ლ თაქქა, ზე
სოქქესქონ ანმქქასკანოქნ ლ
ნსერქოქოქონ იოქქო ქანოქქ
ქრა, ზე` ანთოქქაქქ ქანოქქ
ამქქიგოქ: ლსო აქქომ`
ქონსოასქოქ ლქოქ თსსასქქ ლ`
ამქქიგოქქაქოქქაქბ ს
ჯამქქიგოქქაქოქქაქბ:

კონტექსტი - ცოდნა,
რომელსაც იძენენ კონკ-
რეტული ტექსტის ან
სიტუაციის წაკითხვის ან
მოსმენის შემდეგ. აგრეთ-
ვე, ხვდებიან, რა არის
ტექსტის ავტორის /
მოლაპარაკის განზრახვა
და დისკურსის რა
მოდელდება გამოყენე-
ბული.

ჯასასჲჲს – გქითქქ, იქრ
ღქოქ ლნ ქსოქონ ქონსქქსო
თსქსოთ სკამ ქოქაქქღასქ
ქარქაქოქ სკამ ლსქოქე ხსოთ:
ქნჯაქს ნას ქოქახოქონ ლნ, ზე
ქნჯ ლ თსქსოთქ
ხსქქინასქქ/ქოქასსქქქ მთა-
ხქაგოქონქ ს ქნჯ ქოქსოქქ`
ქოქაქქრასკან ქოქსქ სკამ
მოქქლნსქ ლნ სქქრაოქაქბ:

კულმინაცია - მხატვრული
ნაწარმოების სიუჟეტის

გადამოქსაქს – გქოქარ-
ქსოთასკან სოქსოქღა-

ერთ-ერთი ძირითადი ელემენტი; მოქმედების განვითარების უმაღლესი წერტილი, საფეხური, რომლის შემდეგ წინააღმდეგობა ვერ გართულდება. კულმინაციის შემდეგ ბრძოლა ნელდება, იხსნება კვანძი და ნაწარმოების შინაარსი ფინალისკენ მიემართება. (მაგ.: *“ალუდა ქეთელაურში” ალუდას მიერ ხევისბერის წინაშე მოგზავრისთვის საჯაროდ თავის მოკვეთა და სხვა*).

კულმინაცია არის არის ნაწარმოების ის ნაწილი, სადაც მდგომარეობა ყველაზე მეტად არის დაძაბული და წინააღმდეგობა უმაღლეს წერტილს აღწევს.

კუმშვა - ბრუნვის ნიშბის დართვისას ფუძიდან

გორბიოქანს აუიძქი ხიანასკან თარქრეხ მსკრ: ჴორბიოქანს გარგაგმანს რარბრაგოქანს კსთ, ასთი-დან, ირეხ ხსთი ხასკა-ეოქოქონს აუქსა ჳი რაროქანსა: ჴაგააქან-კსთეხ ხსთი აყაქარე მსქმანთომ ლ, ხანგოქეღ ქობქომ ლ ს ასთეღბაგორ-ბოქოქანს როქანოქსკოქოქონს იოქოქომ ლ რესქი ასქაროთ (ოქინასქ `«სქოქა ჴესქსქოქოქომ» სქოქაქი კოქმეხ მსხაქსქეჩი აქქი ათღს ლეჩი გოქსეღ ხრაყარასკაქ კოქსეღ ს აუქს):

ჴაგააქსაქს - ასთეღბა-გორბოქანს აუქს მასღ, ირთსე ქიქასქს ამსნეხე ასქსქი ლ ლარქაბ ს ხასკაეოქოქონსე რარბრა-გოქანს კსთი ლ ხასსთომ:

სკოქს - ჳოქოქასკანს იქანს ასქსკაგსქსქი ხიქქეხ

ხმოვნის ამოღებას კუმშვა
ჰქვია (ალუბალ-ი -
ალუბლ-ის, ალუბლ-ით,
ალუბლ-ად...).

ლაიტმოტივი არის მწერ-
ლის შემოქმედების ან
ცალკეული ნაწარმოების
მთავარი მოტივი, ძირი-
თადი იდეური თუ ემო-
ციური ტონი. უწოდებენ
ერთსა და იმავე ნაწარმო-
ებში ხშირად გამეორე-
ბულ მხატვრულ სახესაც,
მხატვრულ ხერხს, რომლ-
ის მიზანია თხზულების
გმირის, მისი განწყობი-
ლებისა თუ ნაწარმოების
სხვა რაიმე მომენტის
ხაზგასმით დახასიათება.

ლეგენდა - ზეპირმეტყვე-
ლების თხრობითი ჟანრი.
საფუძვლად უდევს ზღაპ-
რული, სასწაულებრივი
ამბავი ან ფანტასტიკური
იერსახე. მასში შეიძლება

დაქანაქორი კორჯელ კიჯლიმ ზ
აღიამ (ალუბალ-ი - ალუბლ-
ის, ალუბლ-ით, ალუბლ-ად...).
ფიქრ-ფიქ-ი - ფიქ-იფ, ფიქ-ილ
...

ლესსინსიფ - გრიოლი
სთელბაგორბიქჟანს კამ
ათანბქნ ზრქი ვქსაქორ
ამოტიქლ, ხქმნსაქან
ვაქაქაქარაქანს ს ხოქა-
ქანს თონქ: ყოქიამ ზნ სანს
ამქსნოქს სთელბაგორბი-ქჟანს
ამქ ხადაქა კქქსქაბ
ვექარქქსთაქანს იქამქლ,
ვექარქქსთაქანს ზქანა-ქლ,
იქი საქათაქსნ ზ ზრქი
ხქროქი, სრა თრამა-
ქქაქაბიქჟანს კამ სთელ-
ბაგორბიქჟანს აქლ იქსქ აქაქლ
ქნქვექქლქლ ქნო-ქავექლქლ:

ლესესი, აქასიქაქიქი -
ქანსაქიქსოქჟანს აქათ-
მოქსქანს ქანქ, იქი ხქამქონ
ქნსქაბ ზ ხქქიქაქაქიქნ,
ხქაქქაქიქნ აქათმოქიქონქლ
კამ ქანსთაქსთიქლ თქაქლქ:

ასახული იყოს წარსული, თანამედროვეობა და მომავალიც. თემატურად: რელიგიური, ისტორიული, გეოგრაფიული, საყოფაცხოვრებო ლეგენდები. თანამედროვე გაგებით ლეგენდას უწოდებენ ნაწარმოებს (განურჩევლად ჟანრისა), რომელშიც მხატვრული გამოწვინი ემყარება გმირულ, ფანტასტიკურ ამბავს.

ლემა - ლემა არის სიტყვა, რომლის დამუშავებაც ყოველგვარი გრამატიკული მნიშვნელობის გადმოცემის გარეშე ხდება ან არ არის ასოცირებული არც ერთ მომწესრიგებელ წესთან.

Հրաշაყատოմն ընդգրկում է դեպքերը և հերոսներին: Նրանում կարող է արտացոլված լինել անցյալը, արդիականությունը և նաև ապագան: Թեմատիկ առումով՝ կրոնական, պատմական, աշխարհագրական, կենցաղային լեգենդներ: Ժամանակակից առումով լեգենդ են կոչում այնպիսի ստեղծագործությունը (անկախ ժանրից), որում գեղարվեստական հորինվածքը հիմնվում է հերոսական, հրաշա-պատում պատմության վրա:

ԼԵՄՄԱ – Մշակման տեսության շրջանակներում, լեմման բառ է, որի մշակումը տեղի է ունենում առանց ամենայն քերականական իմաստի փոխանցման կամ չի գուճորդվում ոչ մի կանոնակարգող օրենքի հետ:

თანაბარმარცვლიანი) ლექსი შეიძლება იყოს რითმიანი, ურითმო (თეთრი ლექსი), თავისუფალი.

ლექსიკური მარაგი - ენის ნაწილი, რომელიც შეიცავს სიტყვებსა და მათ მნიშვნელობებს.

ლინგვა ფრანკა - შედარებით გამარტივებული ენა, რომელიც რომელიმე გეოგრაფიულ არეალში საერთაშორისო პრაქტიკულ-საურთიერ-თო ენად იხმარება. ასეთი ენა იყო, მაგ. არამეული ენა წინა აზიაში ქრისტეს დაბადების ხანაში. იმპერიაში,

სლავურულ კაროლ და ქინელ ზღუდას (იძუტ) და ანღუტ (ქოი) ქანსქერი (სლავური) იქინაჯაქი ხერქაქაქოქონრ ქანსათოქონ: ჯათოქ და ჯაქასქან და ქანსქაღუტასქან ნოთანაქოქინსქინ: ზღუტაღ ქანსქერი ხარაღარქოქან აქათღათოქ ათაღანთომ და თარქქერ სლასქი ქანსათსლავასქან ნოქქერ:

მსოფლიო - ლექსი მათ, იქრ აქარონასქონ და ქანქერ და იქანს და ქანსათსქერ:

ლსაქაქა ზქასქა - ჯანსათათარქ აქარღსქაღ ქქონ, იქრ იქს და ქარქარქარქანსათარაღქონ ქქარათქონ და იქაქს აქქარღქაქინქოქინასქან-ხარქოქასქაქანს ქქონ, იქინასქ არანსასქან ქქონსათარქარქ ასქაქონქქქინათოქი დაქინქან დაქან-

ბულია პოეტის მიერ მიღებული შთაბეჭდილებების პრიზმით, გადმოცემულია ადამიანის ცალკეული განცდა, გრძნობა, აზრი, განწყობილება, მაგრამ ისე, რომ იგი არა მხოლოდ პირადული განცდა-სატკივარია, არამედ გამოსახულია საზოგადოებრივად მნიშვნელოვანი გრძნობები.

ლირიკული გმირი, ლირიკული „მე“, ის პირი, ვისი აზრი და განცდაც არის გამოხატული ნაწარმოებში. ტერმინი ეკუთვნის იური ტინიანოვს. ეს

ნასკიოქანს, აქნაყეს ღ სრუ რაცხაყსოქმანს სსკფოინფინერი ათოინოქ: ზოქ ღაქსკასან ს იერამათსკასან ზესკერიოქმ ცრიოქნ სთესოქოქმ ღ ართაქინს აქსარხი აყათსკესინსერ, იესაქსერი ირიოქსკი ქიოქსი (აქოქსი) მსქ ხანოქეს ღსოქ იქესსოქიქ მარიქსაქინსკესრაქრინსერ, საყა ქნარესრფოქოქინსნ იოსი ცერაყანსაყეს სოქესსოქიქ რნოქოქ: ჭნარასკან აქესქიანსთესოქიქოქმ ღ ცყაყმონსქაქნოქსაქმ, ქნარასკან ხოიყასანოქსაქმ ქიქსანსესიქიქ ხსექინსსკი თრამაქერიოქოქინსრ` ათაქაყანსესიქიქოქიქინსსკ ცყაყინსსერ:

ჭნარასკან ღსოქოქ – ჭნარასკანს «ღს», აქნს ანსქრ, იოქმ მიქოქნ იოქ საყრიოქმანს ართაქსაყსოქაქსაქ ღ რანასათესოქოქსაქ მსქ: სერმიქრს აყათსკანთოქმ ღ ჭიქიქ

პირი უმთავრესად თვით პოეტია, მაგრამ არ შეიძლება ლირიკული გმირის გაიგივება პოეტთან. პოეტი ლექსებში გადმოგვცემს არა მარტო საკუთარ ბიოგრაფიასა და განწყობილებებს, არამედ მიმართავს მხატვრულ გამონაგონსაც. ლირიკული გმირის ცნება მოიცავს პოეტის მთელ შემოქმედებას და წარმოდგენას გვაძლევს მის მიერ შექმნილ ლირიკული ხასიათის თავისებურებებზე.

მართვა ეწოდება სიტყვათა სინტაქსური ურთიერთობის ისეთ სახეს, როდესაც ერთი სიტყვა მეორისაგან მოითხოვს იმ ფორმას, რომელიც მას არა აქვს.

შინჯანთქინ: Այս անձն առաւելապէս ինքը բանաստեղծն է, սակայն չի կարելի քնարական հերոսին նույնացնել բանաստեղծի հետ: Բանաստեղծը բանաստեղծություններում փոխանցում է ոչ միայն իր կենսագրությունը, այլ նաև դիմում է գեղարվեստական հորինվածքների: Քնարական հերոսի հասկացությունը ներառում է բանաստեղծի ողջ ստեղծագործությունը և պատկերացում է տալիս նրա կողմից ստեղծված քնարական բնույթի յուրահատկությունների մասին:

ԽՆԴՐԱՌՈՒԹՅՈՒՆ – Բառերի շարահյուսական հարաբերության այնպիսի տեսակ, երբ մի բառը մյուսից պահանջում է այն ձևը, որն ինքը չունի (հայերենում՝ երբ գերադաս բառը պահանջում է որոշակի հոլովով կամ կապով

მართლწერა - სალიტერატურო ენის გრამატიკული სისტემის პრაგმატული ნაწილი, რომელიც სავალდებულო წერილობითი ნორმების დამკვიდრებას ემსახურება. იგივეა, რაც **ორთოგრაფია**. ეს უკანასკნელი ამერიკულ სამეცნიერო ლიტერატურაში გამოიყენება სიმბოლოებით წერის სისტემის აღსანიშნავადაც.

მარტივი წინადადება - მარტივია წინადადება, თუ იგი გადმოცემულია ერთი ან რამდენიმე სიტყვით, რომლებშიც არ ურევია ერთგვარი წევრები.

მარცვალი - მეტყველების დანაწევრების ბუნებრივი ერთეული, რომელიც ერთ რიტმიკულ დარტყ-მად აღიქმება. მარცვალ-ში, ჩვეულებრივ, შედის ერთი ხმოვანი ან ხმოვანი ერთი ან რამდენიმე თანხმოვნი თურთ: *ი-ა, ვარ-ღი*.

ბსაქიქად ჰინქიქ):

მარცვალის - გრამატიკული სისტემის ნაწილი, რომელიც სავალდებულო წერილობითი ნორმების დამკვიდრებას ემსახურება. იგივეა, რაც **ორთოგრაფია**. ეს უკანასკნელი ამერიკულ სამეცნიერო ლიტერატურაში გამოიყენება სიმბოლოებით წერის სისტემის აღსანიშნავადაც.

მარტივი წინადადება - მარტივია წინადადება, თუ იგი გადმოცემულია ერთი ან რამდენიმე სიტყვით, რომლებშიც არ ურევია ერთგვარი წევრები.

მარცვალი - მეტყველების დანაწევრების ბუნებრივი ერთეული, რომელიც ერთ რიტმიკულ დარტყ-მად აღიქმება. მარცვალ-ში, ჩვეულებრივ, შედის ერთი ხმოვანი ან ხმოვანი ერთი ან რამდენიმე თანხმოვნი თურთ: *ი-ა, ვარ-ღი*.

მასშტაბი - კომუნიკაციის მასობრივი საშუალებები (პრესა, რადიომუნიციები-ლობა, ტელევიზია, კინო). თანამედროვე ბეჭდური და ელექტრონული საშუალებებით შესაძლებელია მიღებულ იქნეს, დამუშავდეს და მომხმარებელს დროულად და დიდი სისწრაფით მიწოდოს მრავალფეროვანი ინფორმაცია საზოგადოებრივ-პოლიტიკური, სახალხო-სამეურნეო, კულტურულ-საგანმანათლებლო, ეკონომიკურ-საწარმოო საკითხების, ჯანმრთელობის დაცვის, კულტურის, სპორტისა და სხვათა შესახებ.

მეშარები - ლიტერატურული ნაწარმოები, რომელშიც ავტორი მოგვითხრობს თავისი ცხოვრების შესახებ, აღწერს წარსულის

მ.ს.ს. - ჯაგირიუასკვიუას დანდქაბაქინ მიჯინსერ (მამილ, იაქიიხაიური-იასკვიუიონ, ხეიოსათს-სიუიონ, სქინი): ჭამანას-სასქიგ თაყაქირ ს ხესქორინასქინ მიჯინსერილ ხინარაქირ ზ სთაგქეს, მქასქეს ს საყათიქინ ჭამანასქინ ს მსბ არაქვიუასქ მათიგქეს ქაქმასქინ სთესქასქი-ქიონ ხასარასქასქინ-ქაქასქინ, ჭიქიქიას-თინთესასქინ, მქასქიუას-ქინ-ქიქიასქინ, თინთესას-ქან-არითაქიასქინ ხაქესქი, ათიქასქასქი-ქიონ, მქასქიუასქი, საქირთი ს აქინქი მასქინ:

ქიქიასქინ - ჭიქიასქინ სთესქასქინ-ქიონ, იქინს ხესქინასქი აყათმილ ზ ქი ქიასქინ მასქინ, სქასქიასქინ ანქასქი

ვება.

მეშველი ზმნა - როული ფორმების მანარმობელ ზმნას მეშველი ჰქვია. ასეთი ზმნებია: ვარ, ხარ, იყავ, იყო. **მეშველ-ზმნიანი ფორმებია:** გავზრდილვარ, გავზრდილხარ, გავზრდილიყავ, გავზრდილიყო.

მითოლოგია - 1) მითების ერთობლიობა. მაგ., ბერძნული მითოლოგია. 2) მითების შემსწავლელი მეცნიერება.

მიმართვა - წოდებით ბრუნვაში დასმულ სახელს, რომელიც მეორე პირს ან მეორე პირად წარმოდგენილ საგანს აღნიშნავს, მიმართვა

ერსიუქნებრინ, აყნაყისი ხასტიოქიონ ლ ქერაფრქად, ირქ რნორიჟ ჯღ ნრანგ, სასქაყნ რანსასთღბორენს ჟიოქლასრქლქ ლ:

ოქასრქაჟ რსზ - რარქ ბსერქ კადქლქ რაყლ კიჯქლიმ ლ იქანოქას რაყ: სქსაყისი რაყერ ნს` ნს, ნს, ნლქ ნს, ნლქ ლ: იქანოქასქ რაყიქ ბსერ ნს` გავზრდილვარ, გავზრდილხარ, გავზრდილიყავ, გავზრდილიყო.

აიასოქსლარასოიქზიიქს - 1) აიასაყქსქსერქ ასქოიჯიოქიონ, ხიონასქან იქსაქანოქიონ: 2) აიასაყქსქსერნ იოსონსასაქიოიქ ქიოქიოქიონ:

ჟიჯასას - ჟიჯასქან ხიოქიქიქ (ხაყქენიომ` იოიქასქან) იქქასბ ქიოქასქანქ, ირქ გიოყ ლ თაქლქს აყნ ასნბქს, ირქს იქინიომ ნსქ, კიჯქლიმ ლ კიჯასქან:

ჰქვია.

მიმღეობა ჰქვია სახელ-
გმნას, რომელიც წინადა-
ღებაში ისეა გამოყენე-
ბული, როგორც ზედსარ-
თავი სახელი. მაგ.,
აღელდა გმნისაგან ნა-
წარმოები მიმღეობაა
აღელვებული, რომელიც
არსებით სახელთან განსა-
ზღვრებაა და ისე იბრუ-
ნვის, როგორც მსგავსი
ფუძის ზედსართავი არსე-
ბითთან:

აღელვებული ზღვა,
აღელვებულმა ზღვამ,
აღელვებულ ზღვას,
აღელვებული ზღვის.

მირთვა ჰქვია სიტყვათა
სინტაქსური ურთიერ-
თობის ისეთ სახეს,
როდესაც ფორმაუცვ-
ლელი სიტყვა აზრობრივ
არის შეწყობილი მთავარ
სიტყვასთან.

მოთხრობა - საშუალო

ՀԱՐԱԿԱՏԱՐ ԴԵՐԲԱՅ – Անդեն
բայը, որը նախադասության
մեջ կիրառված է այնպես,
ինչպես აծական անունը:
Օրինակ՝ *აღელდა* հიւզկեց
բայից կազմված հարակա-
տար դերբայ է *აღელვებული*
բառը, որը գոյական անվան
վրა է դրվում, որպես որიշիչ և
այնպես է հილქվում, ინչպես
նման հիմքով აծական
անունը գոյականի հետ՝

აღელვებული ზღვა,
აღელვებულმა ზღვამ,
აღელვებულ ზღვას,
აღელვებული ზღვის.

ԱՌԴՐԻԹՅՈՒՆ – Բառերի
ստորադասական
կապակցության եղանակ, երբ
չթեքվող խոսքի մասը
իմաստով է համապատաս-
խանեցված գերադաս բառի
հետ:

ՊԱՏՎԱԾՔ – Միջին չափի

ზომის ეპიკური ნაწარ-
მოები; ხასიათდება თემა-
ტური მრავალფეროვ-
ნებით (ისტორიული,
საყოფაცხოვრებო, სოცია-
ლური, სათავგადასავლო,
დიდაქტიკური).

მონოლოგი - მხატვრული
ნაწარმოების მოქმედი
პირის ვრცელი სიტყვაა,
რომლითაც პერსონაჟი
მიმართავს თავის თავს,
სხვა მოქმედ პირებს ან
მაყურებელს. მასში გად-
მოცემულია გმირის სული-
ერი განწყობილება. მასში
იხსნება პერსონაჟის სუ-
ლიერი სამყარო, მისი
ხასიათი, ზოგჯერ მოქმე-
დების განვითარების ქარ-
გა.

მორთემა - უმცირესი ენობ-
რივი ერთეული, რომე-
ლიც ლექსიკურ ან გრამა-
ტიკულ მნიშვნელობას
გადმოსცემს. სიტყვის

ლექსისკან ასთედაცირ-
ბიოქონ: წნოქაყრქონ ლ
ქნსათიქ წაყმაცანოქ-
ყამქ (ყასომასკან, კნნცა-
ყაქინ, ათქიასკან, არკა-
ბაქინ, იოსოცოქასკან):

შხსაწიშიჭიჭიჭი, შიოილიჭ
- ღნეარქესათასკან ზრქი მნე
ხნეოთიქ იწწნარათახაყ-თმან
ბს, რწნარბასქ ითოქ, იოიქ
ხნეოთრ ექინომ ლ იწწნ ირწნ,
აყლ ცირბოქ ანბანც კამ
ხანოქიასათესიქ: ზრანომ
წაცახაყთქად ლ ხნეოთიქ
ხოცქიქბასქ, წრახ ხოცქსან
აქქარბრ, წწასქიოქიოქინრ,
ზრწწმწ ცირბოქიოქან
ცარცაცმან ყასთიოქიოქინრ:

შხაიჭიჭი - ლცქასკან
წქსაცაცოქინ მქასქორ, იორ
წართაქინ კამ ქწრასკანასკან
ქმასთ ლ ართახაყთომ:
წართქ მასა:

სახელებში სახელის ის ფორმაა, რომელიც ერთზე მეტ საგანს აღნიშნავს, მრავლობითია: *კაცები, სახლები, მკვლები, ყვავილები, კაცნი, კაცთა...* ზმნის რიცხვი გულისხმობს მასთან შეწყობილი სახელის (სახელების) რაოდენობას (ერთია თუ ერთზე მეტი).

მრგვლოვანი დამწერლობა

- იგივე **ასომთავრული**. ქართული ანბანის უძველესი სახე. ასოები მომრგვა-ლებულია, ერთ ხაზზე იწერება.

მსჯელობა

განსახილველ საკითხზე არგუმენტირებული ვარაუდების გამოთქმა, რომლის საბოლოო მიზანია სწორ დასკვნამდე მისვლა, ამოცანის (პრობლემის) გადაჭრა.

მულტილინგვიზმი

- იხ.

ღსნ ლ, ირნ არითახაჟითიღ ლ მსლქიგ აძლქი ათარქა, ჰიღსასქი ლ` მარეიქ, თინერ, გაქერ, ბათქისერ, ... რაქი რქიღ ლნრათეოიღ ლ ნრა ჰსთ ჰამადაქანსეღსად ანქან (ანთინსერქ) უანასღ (მსლნ ლ რს მსლქიგ აძლქი):

ՄՐԳԼՈՎԱՆԻ ԳԻՐ

- Նույն **ասომթավրուլի** (գլխագիր): Վրացերենի այբուբենի հնագույն տեսակ: Տառերը կլորացված են, գրվում են մեկ տողի վրա:

ՊԱՏՈՂԻԹՅՈՒՆ

- Քննարկվելիք հարցի մասին փաստարկված ենթադրությունների արտահայտում, որի վերջնական նպատակն է հասնել ճիշտ եզրակացության, լուծել խնդիրը (հիմնախնդիրը):

ՄՈՒԼՏԻԼԻՆԳՎԻԶՄ

- Տե՛ս՝

მრავალეოვნება.

მშობლიური ენა - ეს არის ოჯახის ენა; როგორც წესი, ბავშვი პირველად სწორედ მშობლიურ ენას შეისწავლის და შემდეგ – სხვა (მეორე, უცხოურ) ენებს. მშობლიურ ენას ადამიანი ყველაზე ღრმად და საფუძვლიანად ითვისებს; შესაბამისად, მშობლიური ენა ყოველთვის რჩება მისთვის ემოციურად ყველაზე ახლობელ ენად.

მწკრივი ენოდება ზმნის ფორმათა ისეთ ჯგუფს, რომელიც აერთიანებს ერთმანეთისაგან მხოლოდ პირისა და რიცხვის მიხედვით განსხვავებულ ფორმებს, მწკრივი ჰქვია. ე.ი. ვთბები, თბები, ვთბებით, თბებით, თბებიან ერთი მწკრივის ფორმებია, ვთბებოდი და

რადმალეოვნება:

საფორმა **ლექსი** – საღმრთაანხეხი ლექსი: ორასე ლანთი, ზრეხან ასეფიგ ათქირთი და მასქენი ლექსი და აქნთიხესი` აქ (ზრქირთ, თთარ) ლექსი: მასქენი ლექსი მარე ამნეხე ჰორე და ხიანსაქირ და ქორასნი: ჯამასათასაქანსაქარ, მასქენი ლექსი მიქთ ნრა ხამარ მნი და ხორასქანორენ ამნეხე მზრდაქირ ლექსი:

საფორმა **საფორმა** – ჴამანსასქადს და ლიქლი მასქი დსეჩი აქნ ჰთორე, ორი და მიასქირდა და ხორაქი მიასქი ექსქი და ლქი თორქერქი დსე: ვთბები, თბები, ვთბებით, თბებით, თბებიან მასქი მსქ ჴამანსასქადსი დსე და (ანსასთარ ნერქა), მასქ ვთბებოდი (ანსასთარ ანსქაქ) და ორან ხაქორქი

მისი მიმყოლი ფორმები -
სხვა მწკრივისა.

მხატვრული ენა - 1. ენის
სტილისტიკური სახე-
სხვაობა (შედარებით მეც-
ნიერების ენასთან, პუბლი-
ცისტიკის ენასთან საქმიანი
ქალაქდების ენასთან,
სალაპარაკო ენასთან და
სხვ.) 2. მხატვრული
ლიტერატურის ფორმა.

მხატვრული სახე - იერსახე,
ასახვის სპეციფიკური
ფორმა; პირობითი
რეალობა, სადაც ზოგადი
გამომჟღავნებელია ინდი-
ვიდუალურის თავი-
სებურებასა და განუმე-
ორებლობაში, და რომე-
ლიც განისაზღვრება
შემოქმედის მსოფლმ-
ხედველობით, ესთეტი-
კური იდეალით, შემოქმე-
დებითი ნიჭითა და
უნარით. ამდენად, მხატვ-
რულ სახეს გააჩნია შემე-

ბსერე, აქლ ქამანასკადსი:

ფხარაყხსაყას ლეჟი - 1.
ლექლი იბასკან თარათხასკ
(ღითიქჟან ლექლი,
ხრასარასკაქა-სითჟან
ლექლი, გირბასკან
ქასათაქოქერი ლექლი,
ქითასკესკან ლექლი ხეს ს
აქს): 2. ფეჟარქესათასკან
გრასკანითჟან ბს:

ფხარაყხსაყას ყერიარ -
გრასკან-ღეჟარქესათასკან
ერქი მსე ხანოეს სკიო
ანბსაქიოქიოქს, ირს ირს
ქსაქიოქჟან ს ქარქადქ
იოქსაქი ხასკანქქსერ:
ფეჟარქესათასკან სერყა-რქ
ხქმასკან ქორახათ-
ქიოქიოქს მარქიოქს ქიოქოქ
ესკაქი გბერი ს
ანხასათასკანითჟან
გიოკასკიოქს ლ რნქხანოქი ს
თქყასკანქ ხეს:
ფეჟარქესათასკან სერყა-რქ
ქიოქოქლ კასკად ლ

ცნებითი, ესთეტიკური, აღმზრდელობითი და საკომუნიკაციო ფუნქციები. მხატვრული სახეცხოვრებისეული სინამდვილის კვლევის ფორმაა. იგი არ არის ფოტოგრაფირებული, ე.ი. გარკვეული სინამდვილე. პირიქით, მხატვრული სახესასურველთან, იდეალთან არსებულის შეფარდების საშუალებას იძლევა.

მხედრული დამწერლობა - ქართული დამწერლობის თანამედროვე სახეობა.

ნაცვალსახელი ჰქვია მეტყველების ნაწილს, რომელიც იხმარება არსებითის, ზედსართავისა და რიცხვითი სახელების ნაცვლად გარკვეულ შემთხვევაში.

ნაწილაკი ჰქვია დამხმარე მეტყველების ნაწილს, რომელიც დაერთვის ამა

გნეარქესათასკან მსქოიქი ს
იოქიოქიან ხსთ:

გნეარქესათასკან
სქერაქარსქერს ქრსსგ რნიოქიქ
ქრნიქ სს იქრასკან ს
რასგასასკან, გქსასქიქ ს
სქერქიქრასკან:

გნეარქესათასკან სქერაქარი
ხასარ კან სსას მქ ჯარქ აქქ
სქერმქრსსქერ` გიქიქიქ ანსქ,
რსასქიქიქიქ-ქიქს, ხსქიქს,
სქიქასკან რსასქიქიქიქიქს,
სქიქ ს აქქს:

სქესქიქიქიქ გქრ - ქრასგასკან
გქრ ქასმანასკასქიქს თსასსქრ:

ქსქრასსიქს - სქიქსქიქ მას, იქრ
გიქრასქიქიქს ს გიქსასკან,
ასქასკან, რქასკან
ასნიქსსქერქიქ ს მასქრასქსსქერქიქ
ქიქქასარსს:

სქასსქიქ - სქიქქიქიქ ს იქასნიქას
სქიქსქიქ მასსქ (ხასქერსსნიქ
ასნიქსსქიქ სქიქსქიქ მასს ქს), იქრ

თუ იმ სიტყვას ან მთელ წინადადებას და სხვა ელფერს აძლევს მას მნიშვნელობის მხრივ. მაგ., ნაწილაკებია - *ოღე და ნუთუ.*

ნუსხური დამწერლობა - ქართული დამწერლობის შუა საფეხური. ასოები კუთხოვანი ხდება და 4 ხაზს შუაა გადანაწილებული. სხვაგვარად ნუსხახუცურსაც უწოდებენ.

ორენოვნება - ორი ენის გამოყენება ერთი და იმავე ენობრივი ერთობის წევრთა მიერ სხვადასხვა საკომუნიკაციო სიტუაციაში. ორენოვნება ზოგჯერ მთელ სახელმწიფოსთან მიმართებით იხმარება, ზოგჯერ რომელიმე საზოგადოებასთან მიმართებით, ზოგჯერ კი სულაც იმ ინდივიდის მიმართ, რომელიც ორ

ეუპიონს და აქა კამ აქნ წაიქი კამ ნაქაათაათოქანს ქრა ს ნრან ქინასათაქინ ათონიძი ირთჟასქი ღრანძ და ხაიიორიონი: ორქინასქ` ოღე და ნუთუ მასანქინსერღ:

სიჩსიჩიჩი ფიჩ - ქრასკასან გრქი მქიქინ ასათიქანს: სათერღ იათონიძ სენ ასსქიონსაძს სი წაქქასაძ სენ ჯორს გბერქი მქიქს: სქქ კსერაქ კიჯიონ სენ ნასს ნიონასქას-ქიონციორქი:

სრქსსსქიჩიჩიჩიჩი - სერქიონ ქსექქი კქირათონიძ მქინსთიქს ქსექასკასან მქიასქიორმანს ანთამსნერქი მქიქს` თარქსერ ხაიიორიქასკვასკასან ქირაქქი-ძასკსნერიონი: სერქსსექქიონს თსერმქინღ ღერქსმანს კქირათ-ქიონს და ამქიორღ აქსთიონსანს სქსათმამქ, ღერქსმანს ირსსს ხასარასქიონსანს სქსათ-მამქ, ქასკ ღერქსმანს აქსანსხათქი სქსათმამქ, ირღ სერქიონს ქსექქი და თქირააქს-თიონს:

ადრეულ ბავშვობაში, ორი-სამი წლის ასაკამდე. ამ სახესხვაობას განსაკუთრებული სტატუსი აქვს ბავშვისათვის, რამდენადაც ბავშვი მისით აღმოაჩენს სამყაროს ადრეული სოციალიზაციის ფარგლებში: ლინგვისტური ურთიერთქმედებანი სხვა მოლაპარაკებებთან აუცილებელია ნორმალური განვითარებისათვის. ეს არის სახესხვაობა, რომელშიც ადამიანის ენობრივი ნიჭი პირველად გამოვლინდება ბუნებრივ ენაზე. ხშირად ამავე მნიშვნელობით გამოიყენება ტერმინი მშობლიური ენა, თუმცა, ეს არის ყოველდღიურად გამოსაყენებელი ტერმინი, რომელსაც, ამის მიუხედავად, აქვს ემოციური ქვეტექსტი,

იორავცად է ქაღ მანსკიოქანს ხასასკიომ, აჩინგს ერკტი-ერეჟ თარესკანრ: სკუ ოსრ ერესჟასჟი ხასარ ოსჩი ხასოთსკ კარცაქიძასკ აჟნჟანოქ, ორჟანოქ ორ ერესჟასან ოჟანოქ ორ რაცგახჟოთიომ აჯჟასარჟი ქაღ ათგჟასკასკანსაცმანს რნჟავჟიომ ` ქეცქასკანს ქიქასაფესგოქოქიონს აჟქ ოთასსკქესნერქი ხესთ ანხირაძესთ ორ სოქრასკ კარცაცმანს ხასარ: სუ აჟნ ოსნ ორ, ოქოომ მაროქოქ ქეცქასკანს რნოქონსასკიოქოქონრ ათაჯქინს ანცამ რაცგახჟოქოქიომ ორ რნასკანს ქეცქიქი: ჯაძასჟი სოქინს ოქმასათოქ ოცოთაფოქოქიომ ორ მასჟენსქი ქეცქოქ თესრმქინრ, ასსკასჟინ, ოქას ათოქოქას ოცოთაფოქოქიოქ თესრმქინ ორ, ჯნასჟაძ ოქრანს, ოსნქი ხოქცასკანს სნჟასთესჟასოთ, ოქქინსსკ ` რნსოთანსქიქ ს ოქაქოქიომ, ოქონსჟ

მაგალითად, ოჯახი და წარმოშობა, რომლებიც ხშირად არ არის პირველადი ენობრივი ტერმინი. აღსანიშნავია, რომ ენობრივი სახესხვაობა, რომლისადმიც შესაძლოა განისაზღვროს ამა თუ იმ ინდივიდის მიკუთვნება, აუცილებელი არაა, იყოს პირველი ენა; შესაძლებელია, ეს იყოს მოგვიანებით შექმნილი სახესხვაობა.

პირი არის ზმნის ფორმა, რომელიც აღნიშნავს მოუბარს ან თანამოუბარს, ან კიდევ მათი საუბრის საგანს. ამის მიხედვით პირი სამია გრამატიკაში: პირველი, მეორე და მესამე. მაგ., *ვიზრდები (მე), ვიზრდებით (ჩვენ) პირველი პირის ფორმებია, იზრდები (შენ), იზრდებით (თქვენ)* -

ხადაჩა ათაჯნაჟინ
ლექასკან თერმინსერ ჯენ:
მუჯაყრად ლ, ირ ლექასკან
დსრ, ირჩი ნსკათმამრ
ხნარაქორ ლ სახმანსლ აჟს
კამ აჟს ანხათჩ
აყათსკანსლ-ქოინრ,
აყართაჟჩრ ჯლ, ირ ქჩჩ
ათაჯჩნ ლეონს: ჯნარაქორ ლ
ჟა ქჩჩ აქსლქ ილ
დლექქერქად დს:

ჩესჟ – ჩაჟჩ ქერასკანასკან
კარქ, იროქ არითახაჟთ-ქონ
ლ ჟორბოიოქჟან კამ
ათარქაჟჩ ხარაქერი-
ქოინრ ჟოთოქჩ ნსკათმამრ:
ქერასკანოქჟან მლქ კა ლერქ
ქსმქ` ათაჯჩნ, ლერქორქ ს
ლერქორქ, ირჩინასკ ვიზრდები
(მე)` მსბანთომ ლმ ლს,
ვიზრდებით (ჩვენ)` მსბანთომ
ლსმქ მსმქ` ათაჯჩნ ქსმქ
დსლქ ლს, იზრდები (შენ)`

მეორე პირისა, იზრდება (ის), იზრდება (ისინი) - მესამე პირისა. პირი შეიძლება იყოს მხოლოდ ბითში ან მრავლობითში.

პოლიგლოტი - იგივე მულტილინგვალი, ანუ ადამიანი, რომელიც ერთდროულად ფლობს სამოთხ ან მეტ ენას.

პროდუცირება - ადამიანის უნარი, გადმოსცეს თავისი აზრები ამა თუ იმ ენაზე; პროდუცირების ორი ენობრივი უნარი არსებობს: გეპირი (ლაპარაკი) და წერიითი (წერა). პროდუცირების უნარები (რეცეფციულისგან განსხვავებით) – აქტიური უნარებია.

პროლოგი - იხ. შესავალი.

მნდანთომ ხუ იოი, იზრდებოთ (თქვენ) მნდანთომ ხუ იოიქ` ხუკოიოქ იქმქი, იზრდება (ის) მნდანთომ ღ ნა, იზრდება (ისინი) მნდანთომ ღნ სოანქ` ხუიოიოქ იქმქი: ზქმქუ კყოიოქ ღ ქინქუ ღკაკი ჰქიქ კამ ხიქნაკი ჰქიქ:

ՊՈԼԻԳԼՈՏ – სოյն მულტილინგვალი, კამ მყო, იოქ მქაძამანასკ თიქრაკუ-თოი ღ ხუქუ-չოი ქეცი-ნქი:

ԼԵԶՎԻ **ԿԻՐԱՌՄԱՏ**
ԿԱՐՈՂՈՒԹՅՈՒՆ – Մարդու կարողությունը փոխանցել իր մտքերն այս կամ այն լեզվով: Գոյություն ունի կիրառման երկու լեզվական կարողություն՝ բանավոր (խոսել) և գրավոր (գրել): Լեզվի կիրառության հատկությունները (ի տարբերություն ուղեպատիվի) ակտիվ հատկություններ են:

ՊՐՈԼՈԳ – Տես՝ *նախաբան*.

პროტოტიპი - რეალური პიროვნება ან ლიტერატურული პერსონაჟი, რომელიც საფუძვლად უდევს მხატვრული სახის, ტიპის შექმნას. მხატვრული სახეების შექმნისას ზოგჯერ ლიტერატურულ პირებსაც ემყარებიან.

ჟარგონი - ამა თუ იმ სოციალური, ასაკობრივი ან პროფესიული ჯგუფისათვის დამახასიათებელი სოციალური დიალექტი, რომელიც ძირითადად ლექსიკითა და ფრაზოლოგიზმებით გამოირჩევა. ეს ტერმინი დამნაშავეთა სამყაროს წარმომადგენელთა მეტყველების ალსანიშნავად პირველად გვხვდება საფრანგეთში XIII-XIV საუკუნეებში.

რეპლიკა - დრამატურგიაში (იტალ. Repli-

სასასწო - ჩრასკან ანბ კან ცრასკან კსერაყარ, ირე ირკან ლ ცელარკლესოსკან კსერაყარჩ, თჩაყჩ ასთეღმან ხჩმქოიმ: ცელარკლესოსკან კსერაყარჩსერე სერქმან ხჩმსქოიმ სან სას ცრასკან იქსმქერჩ კლა:

ჭარგონ - ას კან აყნ ათგჩასკან, თარჩქაყჩნ კან მასანაღჩოსკან ჯმქერჩნ ქნოიოჲ ათგჩასკან ქარქათ, ირე ხჩმსასკანთოიმ თარქერქოიმ ლ ქათაყაჲაროქ ს იარბკაბქსეროქ: სერმჩნრ ხანგსაქორ აქჩარჩჩნსერკაყაგოცგჩნსერჩ ჯოսქჩ ართახაყთმან ხამარათაღჩნ ანცამ ხანჭჩაყოიმ ლ ზრანსჩაყთოიმ XIII-XIV იარქეროიმ:

რესოლუცია - რრამასთოიქჩაყთოიმ (ჩთასქერსენ` replica, <ლათ.

ca ლათ. Replico - ვუხსნი, ვპასუხობ) დრამატული ნაწარმოების დიალოგის ელემენტი, მოქმედი პირის პასუხი. რეპლიკას უწოდებენ ასევე ბოლო ფრაზას, რომელსაც მოჰყვება სხვისი პასუხი. აქტის ბოლოს რეპლიკას ეკისრება ან მოქმედების შეჯამება, ან მოქმედების შემდგომი განვითარების მონიშვნა.

რეფრენი - 1. ტაყები, რომლებიც ლექსში გარკვეული წესით მეორდება. რეფრენზე აგებული მყარი სალექსო ფორმებია: ტრიოლეთი, რონდელი, რონდო, ბალადა და ა.შ. 2. იგივეა, რაც მისამღერი, ანუ კუპლეტის ნაწილი, რომელიც მეორდება. განვითარდა ხალხური სასიმღერო ლექსიდან,

Replico – რაცაატიონი ხმ, აყათასაქანთონი ხმ) იერამათიქ სთნეღბატირბი-ქონან სრქსთითიქონან თარრ, ტირბიი ანბქ აყათასაქან: იხეაქსქ ხნ კიჯონი ნას ქსრეჯინ ართახაქთი-ქონინ, ირინ ხაჯიიქონი ხ იორიქქი აყათასაქანინ: არარქი ქსრეჯონი იხეაქსქრე აქსთე ხ კან ამქიქიქი ტირბიიქონინ, კან ასქნარქი ტირბიიქონან ხსთაქა ქარქაქონინ:

ყრყსნრფ ყაშ იხწონს – 1. ჭათიქსაქიქნ სრქი მას, ირე ირთქსაქი ქარქიქ კრქსქონი ხ: ყრქსნრქი ქრას კათიქსაქსაქსაქიქონი ქანასთნეღბასან ბსნე ხნ თრქიქსთე, იონიქონი, რაქსაქე ს აქს: 2. სთქინ ხ, ხიჯ კრქსნრქ, კან ქათიქსაქი მას, ირე კრქსქონი ხ: ჟარქაქსელ ხ ტიქიქრქასან სრქაქინ ითანსაქიქიქ, ირთნე სრქაქსთონინ კრქსქონი

სადაც გუნდი სოლისტის ნათქვამს იმეორებდა. მისამღერი რამდენიმე სახისაა: ა) უბრალოდ იმეორებს სტროფის ტაეპს (მთლიანად ან ნაწილობრივ), ბ) გამეორებას ემატება ან ხმაბაძვითი სიტყვები, რომლებსაც, შესაძლებელია, ადრე რაიმე საწესწვეულებო მნიშვნელობა გააჩნდა, ანდა მისამღერის ტრადიციული ფორმა შეიძინეს. გ) დასრულებული ფრაზა ტაეპის სახით, ტექსტთან დაკავშირებული და სიმღერიდან სიმღერაში გადასული. დ) რამდენიმე ტაეპი, რომლებიც უშუალოდაა დაკავშირებული ტექსტთან.

რეცეფცია - ადამიანის უნარი, გაიგოს მოსმენილი ან დანერგილი. მხოლოდ რეცეფცეული უნარების

ქრ მწნასკასთარქი ასაბღ: შქ ქანქ თსასკ კრქსსერკ კა. ა. მღღასქი კრქსთამ ლ ქანასასთღ-ბასკან თან კლერქინ თიღს ამქოღოქჟამქ კამ მასამქ: ქ. ჴრქსთოქანს აკლესღქომ ზნ ინამასაბასქანს ქათერ, ირინქ ათაღ ირსლ ბქასკანს ზანასკოქოქინს იონსქინ, კამ კრქსსერქი აქანღასკან ბსნ ზნ ასთაღსლ: ღ. ასქართქაბ ართასქათოქოქინს ქანასასთღბასკანს თიღქ ბსთქ` თსქსთქ ხსთ კასაქაბ კამ სერქიგ სერკ თსღასქიქასაბ: ი. შქ ქანქ ქანასასთღბასკანს თიღ, ირს ანსქიღასკანთრსნ კასაქაბ ლ თსქსთქ ხსთ:

მწგნოგნა - შარქოი კაროქოქოქინს` ხასკანასკლასაბღ კამ ღრასბღ: შქასქნ მსღსასქიქ იონასკოქოქინს-

და უფლება შემსწავლელისთვის არ არის საკმარისი, ამ ენაზე ურთიერთობა წარმართოს სხვასთან. რეცეფციული უნარები პასიური უნარებია.

როული წინადადება - როულია წინადადება, თუ იგი შედგება ორი ან მეტი მარტივისა თუ შერწყმული წინადადებისაგან.

რიტმა - ერთი და იმავე ან მსგავსი ბგერების კანონზომიერი გამეორება, ბგერათა შეწყობა-შეთანხმება ტაეპებში უკანასკნელი მახვილიანი მარცვლიდან მოყოლებული; ზოგჯერ ბგერების ასეთი შეწყობა-შეთანხმება ტაეპებს შიგნით. რიტმაში შეიძლება მეორდებოდეს ცალკეული ბგერები,

სხვათა შორის თქრათაშიც. წინადადებაში უნდა იყოს მარტივი წინადადება, რომელიც უნდა იყოს მარტივი წინადადება. წინადადებაში უნდა იყოს მარტივი წინადადება. წინადადებაში უნდა იყოს მარტივი წინადადება. წინადადებაში უნდა იყოს მარტივი წინადადება.

წინადადება - წინადადება, რომელიც უნდა იყოს მარტივი წინადადება. წინადადებაში უნდა იყოს მარტივი წინადადება. წინადადებაში უნდა იყოს მარტივი წინადადება. წინადადებაში უნდა იყოს მარტივი წინადადება.

წინადადება - წინადადება, რომელიც უნდა იყოს მარტივი წინადადება. წინადადებაში უნდა იყოს მარტივი წინადადება. წინადადებაში უნდა იყოს მარტივი წინადადება. წინადადებაში უნდა იყოს მარტივი წინადადება.

სიტყვები ან სიტყვათა ჯგუფები, იშვიათ შემთხვევაში კი - ტაყები. რითმა პოეტურ მეტყველებაში ქმნის რიტმულობას, კეთილხმოვანებას, მუსიკალობას.

რიტმი - თანაზომიერი, პერიოდული მონაცვლეობა რაიმე ელემენტებისა (ბგერების, მოძრაობების და სხვ.) რიტმს დინამიური ხელოვნების დარგებში (მუსიკა, ცეკვა, ლექსი, პროზა) ერთიანი შინაგანი კანონები აქვს (თანაზომადობა დროში), განსხვავებულია რიტმის შემქმნელი მატერია. მხატვრული დროს თვალსაზრისით რიტმი ერთ-ერთი ესთეტიკური მახასიათებელია ხელოვნების ნაწარმოებისა.

ზანდომ კართო და კრკინძე ათანაძის ხსენებით, რითმს კანონების მიხედვით, ზანდომ რითმის კანონების მიხედვით, ზანდომ რითმის კანონების მიხედვით:

რიტმი - ზანდომ რითმის კანონების მიხედვით, ზანდომ რითმის კანონების მიხედვით, ზანდომ რითმის კანონების მიხედვით:

რიტორიკული შეკითხვა - **ՀԻՏՏՈՐԱԿԱՆ ՀԱՐՑ** – Հիտორიკულია შეკითხვა, რომელიც დაისმის ავტორის მიერ, თუმცა პასუხის მიღება არ ივარაუდება და ემოციური მხარის გასაძლიერებლადაა მოცემული.

რიცხვითი სახელი მეტყვე. **ԹՎԱԿԱՆ ԱՏՈՒՆ** – Այն խոսքի ნაწილი, რომელიც აღნიშნავს საგნის რაოდენობას, რიგს ან მთელის წილს (ორი, მეცხრე, მეათედი).

სალიტერატურო ენა - ენის ნორმირებული, სტანდარტიზებული და კოდიფიცირებული ვარიანტი, რომელიც ყველაზე პრესტიჟულია და, მიუხედავად სახელწოდებისა, არ წარმოადგენს მხოლოდ ლიტერატურის ენას. ამავ ენიშვნელობით გამოიყენება ტერმინი სამწიგნობრო ენა.

ԳՐԱԿԱՆ ԼԵՋՈՒ – Լեզվի նորմավորված, կանոնակարգված և ծածկագրված տարբերակ, որն ամենից հեղինակավորն է և, չնայած անվանմանը, չի հանդիսանում միայն գրականության լեզու: Նույն նշանակությամբ օգտագործվում է նաև գրքային լեզու:

სალიტერატურო ენის ისტორია სწავლობს სალიტერატურო ენის ჩამოყალიბების პირობებს, ცოცხალი მეტყველებისა და სალიტერატურო ენის ნორმათა ისტორიულ ურთიერთობას, ენის სისტემაში მომხდარ ცვლილებათა ქრონოლოგიას წერილობით ძეგლთა მონაცემების მიხედვით.

სამეტყველო აქტი - 1. გამონათქვამები, რომლებიც მოლაპარაკის მიზნების შესრულებას ემსახურება. მოლაპარაკის მიზანი შეიძლება იყოს: რალაცის მოთხოვნა, ბოდიშის მოხდა, უარყოფა, ემოციების გამოხატვა, საყვედურის გამოთქმა და ა.შ. 2. მოცემულ საზოგადოებაში მიღებული სამეტყველო ქცევის წესებისა და პრინციპების

ԳՐԱԿԱՆ ԼԵՃՎԻ ՊԱՏՄՈՒԹՅՈՒՆ – ուսումնասիրում է գրա-կან լեզվի ձևավորման ժամանակաշրջանները, կենդանի խոսքի և գրական լեզվի նորմերի պատմական փոփոխարაբերությունը, լեզվական համակարգում տեղի ունեցած փոփոխությունների ժամանակագրությունն՝ ըստ գրավոր հուշարձանների տվյալների:

ԽՈՍՏՈՒԿԱԿԱՆ ԱԿՏ – 1. Արտահայտությունները, որոնք ծառայում են խոսողի նպատակների կատարմանը: Խոսողի նպատակը կարող է լինել. 1. ինչ-որ բան պահանջել, ներողություն խնդրել, հերքել, հიყգեր արտահայտել, դիտողություն անել և այլն, 2. տվյալ հասարակությունում ընդունված խոսքային վարվելակերպի կანոնների և սկզբունքների համաձայն

შესაბამისად განხორციელებული მიზანმიმართული სამეტყველო ქმედება. მისი ძირითადი დამახასიათებელი ნიშნებია: ინტენციურობა, მიზანმიმართულობა და კონვენციურობა. სამეტყველო აქტების თანამიმდევრული ერთობლიობა გვაძლევს დისკურსს.

სატირა - სინამდვილის მხატვრული ასახვის ისეთი ფორმა, როდესაც გამანადგურებელი სიცილით ამხილებენ ასახულის უარყოფით, მანკიერ ბუნებას. იუმორისაგან განსხვავებით სატირა სიცილით ამხილებს, ბოლომდე "აშიშვლებს" თავის ობიექტს, ააშკარავებს შეუთავსებლობას გარეგან და შინაგან მხარეებს შორის, ფორმასა და შინაარსს შორის. ამით განსხვავ-

იქრასკანასცად ნაყათასკათოღქად ჟათოღასკანათოღოქოქონრ: ჴრახჲანასკან რნოროჲ ხასკანანჲუნსუნ სნ` ბრაცქადქუნსუნ, ნაყათასკასკაცოქონრ ს სანთინასკარცოქონრ: სთაცაჲან ასკთერჲხაჯოროასკანასკანოქონრ სკაცნო ს ჴრათროასკან ჟოაც:

ბრავიზაჲ - ჴრასკანოქონრანცელარქესათასკან არათაცოქან ასანაჲან დს, ჴრქვანაჲანაჲან ბჲბათოქრაცანასკანოქონრ ს არათაცოქანბჲ რაცანასკან, არათაცოქონრ რნოქოქ: ჴთარქეროქონრან ხოინოქ, ჴრქბანაჲუნ მანსუნ ქერქ«მერქანსო ს» ჴოქოქსოქონრ, რაცანასკანოქონრ ანასკანასკანასკანოქონრ არათაცოქონრ ს სერქან სოქონრქ, დსჲ ს როქანაჲასკანოქონრან მანს: სრანოქ ს თარქერქონრ

დება სატირა პირდა-პირიკრიტიკისგან, ინვექტივისაგან.

საშუალი გვარი - ზმნათა ერთი ჯგუფი არც მოქმედებითია და არც - ვნებითი. მათ საშუალი გვარის ზმნებს უწოდებენ. საშუალი გვარის ზმნები საშუალ-ვნებითი ან საშუალ-მოქმედებითია.

საწყისი ჰქვია სახელზმნას, რომელიც წინადადებაში ისეა გამოყენებული, როგორც არსებითი სახელი. მაგ., იგი შეიძლება იყოს ქვემდებარე (ღელვა საწყისია), ობიექტი (ზღვა ღელვა დაინყო) და სხვ.

სახელზმნა - ზმნისაგან ნაწარმოები ბრუნებადი სიტყვა. სახელზმნა მოქმედებას ან მდგომარეობას გამოხატავს, მაგრამ არა რომელიმე პირისას. ამი-

ერეხბანქრ ნიღასკი
ქნსაჟათო-ქოისიგ,
ყარსაქანქიგ;

ღეღიჟ სხი - წაქერი ქოიმრე,
იერე ნეწერობასან ლ, ნე
ქრადირასან, ანქანოიმ ლნ
ქეღიჟ სხი წაქერ: ღეღიჟ სხი
წაქერე (ქრადერენოიმ) ქან
ქეღიჟ-ქრადირასან ლნ ქან
ქეღიჟ-წერეობასან:

ასიღიჟ რხრფჟ - წაქანოიმრე,
იერე ნაქათათოქან მწე
ქქირათქად ლქოქასან ანქან
ნმან: ოქინასქ, აქნ ქაროღ ლ
ქათნალ ლწასქა (ღელვა
საწყისია` ხოიქქელ ანოქო
ქქერქაქ ლ), ქინქერ (ზღვამ
ღელვა დაინყო` ღოქელ სქსეგ
ხოიქქელ) ს აქნ:

წაქსასიღი - წაქიგ ქადქად
ხოიქქიქიქ ქათრ ქოქქოიმ ლ
წაქანოიმ: წაქანოიმნ
აროთახაქოიმ ლ ქერღ-
ოქოქოიმ ქან იქოქოიმ,
სასქაქნ` ნე ირსქ ქქანქი: სქქ

ტომ მას უპირო ზმნა ეწოდება.

სახელმწიფო ენა - ენა, რომელიც ამ სტატუსით არის განსაზღვრული ამა თუ იმ ქვეყნის კონსტიტუციაში, ან კონსტიტუციის არარსებობის შემთხვევაში - სახელმწიფოს კანონებში. ეს არის ენა, რომელსაც სახელმწიფოს მოქალაქეები იყენებენ სახელმწიფო ხელისუფლების ორგანოებთან (საკანონმდებლო, სასამართლო, აღმასრულებელი) ურთიერთობებისას. ენა, რომელზეც ხორციელდება სახელმწიფო ფუნქციები: საქმისწარმოება, პარლამენტისა და სხვა სახელმწიფო დაწესებულებების ფუნქციონირება, აგრეთვე იმართება სხვადასხვა ღონისძიება საზოგადოებრივი თავშე-

ყათდათოდ ან ანაღეს რაჲ ლიკლია:

შესუყარ ლხიჩ - ლედი, ირნ აჲჲ ლარყაქიქასლიქ ლ სახმანსქაბ აჲჲ ლამ აჲჲ ჲრქრქი სახმანაჲიოი-ქჲან მნღ, ლამ სახმანაჲიოიქჲან რაგსქაქიქჲან Რსაქიომ` აქსოიქჲან ორნსქნსერიომ: სა ლედი ლ, ირნ ოქსაქიქიომ ლნ აქსოიქჲან ქაჲაქაგქინსერიქ` აქსასქან ქქქანოიქჲან მარქინსერიქ (ორნსაჲიქრ, Რასასქან, ქიქიქაჲიქრ) Რსო Რარაქერიქიქინსერიქ ქამანსაქ: ლედი, ირიქქრასქანსაგქიომ ლნ აქსასქან ქიქიქაჲიქსერიქ` ქიქიქაქარიქიქინს, Რიქიქრარანქი ს აჲჲ აქსასქან Რასასოიქიქინსერიქ ქიქიქაჲიქქრ, ქინჯაქს Რასანსქაგქიომ ლნ მქიქიქაჲიქინსერიქ Რასარასქასქან

სტერეოტიპი - აღამიანთა ჯგუფის/კატეგორიის შესახებ წარმოდგენა ვრცელდება მის ყველა წევრზე, მიუხედავად იმისა, შეესაბამება თუ არა იგი კონკრეტულ პიროვნებას. სქემატური აზროვნების ერთ-ერთი გამოვლინება.

სტროფი - ლიტერატურულ ლექსში შინაარსობრივად და რიტმულად გაერთიანებული რამდენიმე (ყველაზე ხშირად ოთხი) სტრიქონი, ტაეპი, ხანა.

სტრუქტურალიზმი - წამყვანი ლინგვისტური მოდელი მეოცე საუკუნის ორმოცდაათიან წლებში. განსაკუთრებული მნიშვნელობა ენიჭება მეტყველებაში პროდუცირების სხვადასხვა დონის აღწერას.

ტაეპი - ლექსის რიტმული ინტონაციური პროცესის

ყარორასი - შარქსანგ ხამჩი/ყარაღი მასიხ აყათსერაგიონღ თარაბ-ქონ ლ ნრა რიორ ანთამნერი ქრა, ანსაქა ნრანჩე, ხამაყათათა-ქანონ ლ არიუჟ აქნ კინსქესთ ანაქინ: შქნმათქ მთაბიოქოქან იქსიორიონსერიქე მსქნ ლ:

ჭამასი - ჭრასან რანასთებიოქან მსე ქმასთიქ ს ხანციქ მქაქიოქაბ მქ ქანქ (სიქიოქაქარ ჯიქა) თიო, ჯარიოქ, იქიქმასქან მქაქიოქ:

სსრიქსიორსქიქს - სთაქს-თარ ქექაქანასქან მიოქქ ქსანსერიოქ იქარქ ხქსონასქან ქქასქანსერიქინ: სთანაქსახათიქს იქჯა-იქიოქიონ ლ ჯნირქქონ ქთაქქ მსე კქრაოქსან თარქერ მასქარქასქერი სქარაქქიმანღ:

ჩასასხეოქიქიქს სიქს - ჩანასთებიოქან იქიქმქს-

მეტრულად განსაზღვრული ფონიკური და გრაფიკული ნორმა, რომელსაც ემორჩილება სინტაქსი. ტაეპები ურთიერთშეფარდებული და თანაზომადი ერთეულებია, რითაც ლექსითი ნაწარმოები განსხვავდება პროზაულისაგან. ტაეპის გრაფიკული პრინციპი საფუძვლად უდევს პროზისა და პოემის გამოიჭენას, რასაც გადამწყვეტი მნიშვნელობა ენიჭება ისეთი ჟანრების არსებობის პირობებში, როგორცაა *ლექსი პროზად, ვერლიბრი, რიტმული პროზა.*

ხიზერანცაქინ აყოცესი თაღაჯაქორენ სახმანქად ხიჯინსაქინ ს ცრაჭიქასკან სორ, ირინ სნქარქქომ ს ჯარახიოსოქოქონქ:

ჭათათოქერქ ქოქახარაქერასქცქად ს ხამაჯაქამქაქორინქერ სნ, ხიჯიქქანსასთქქდაქსკან სერქქთარქქქომ ს არქასქქც: ჭათათოქი ცრაჭიქასკან სსქქქონქქქ იქქქად ს ჯაქაქაქოქი ს არქასქქი სახმანაქათმან ხიქქქომ, ხიჯინ იოქიქქქანსასქქოქონ ს ჯნოქიქქომ აქსაქსი ქანქერქი ცოქიქქან აქაქმანსქქომ, ხიჯაქიქქერ ს` არქასქ ქანსასთქქოქონქ, აქათ ქანსასთქქოქონქ, ხანცაქქორქად არქასქქ:

ტომი - 1) ბეჭდვითი ნაწარმოები, გამოცემული ცალკე წიგნად. 2) რამდენიმე წიგნად დაბეჭდილი ნაწარმოების ცალკეული წიგნი. 3) პერიოდული გამოცემის ან „შრომების“ რამდენიმე ნაკვეთი, შეკრული ან აკინძული ერთ წიგნად.

ტონი - ბგერის სიმაღლის დონე, როგორც ფონოლოგიური მახასიათებელი. ზოგ ენაში (მაგ. ჩინურში) ტონებს შორის სხვაობა მნიშვნელოვან როლს თამაშობს სიტყვების იდენტიფიცირებასა და გავებაში.

ტრანსფერი - ენათაშორისი გავლენები ენის შესწავლის პროცესში; უცხო ენის სწავლების მეთოდულ კვაში ტრანსფერი აღ-

ՀԱՏՈՐ – 1) Առանձին գրքով լույս տեսած տպագիր ստեղծագործություն: 2) Մի քանի գրքով տպագրված ստեղծագործության առանձին գիրք: 3) Պարբերական հրատարակության կամ «աշխատությունների» մի քանի գլուխ՝ կապված և էջադրված մեկ գրքով:

ՏՈՆ – Ձայնի բարձրության մակարդակ, որպես հնչության բաժանության առանձնահատկություն: Որոշ լեզուներում (օրինակ՝ չինարեն) տոների միջև տարբերությունը կարևոր դեր է կատարում բառերի նույնականացման և հասկանալու մեջ:

ՏՐԱՆՏՖԵՐ – Միջլեզվական ներգործություններ՝ լեզվի ուսուցման գործընթացում: Օտար լեզուների դասավանդման մեթոդիկայում

ნიშნავს პირველი ენის გავლენას შესასწავლ ენაზე. ტრანსფერის შედეგები შეადგენს *ინტერენის* ნაწილს.

უბრალო დამატება - ისეთ დამატებას, რომელიც არ არის შეწყობილი გზის ობიექტურ პირთან, უბრალო დამატება ჰქვია.

უკუთქმითი წინადადება - უკუთქმითია წინადადება, თუ გზნა-შემასმენლით გამოხატული მოქმედების შესრულება უარყოფილია.

უმცირესობის ენა - სშირად გამოიყენება ენობრივი უმცირესობის მნიშვნელობით, თუმცა ამ უკანასკნელს პრინციპულად განსხვავებული მნიშვნელობა აქვს (იხ. *ენობრივი*

თრანსაქერს ართახაჟთომ ღ აოაღჲს ლეღჲს ნერღორბოჲოჲონს იოსონსასაჲრჲოღ ლეღჲს ჲრა: შრანსაჲერჲ არჲოჲონჲსერღ ჲადჲონს ნს *ჲნსტერენჲ* მას:

ՀԱՄԱՐԱԿ ԽՆԴԻՐ – Այնպիսի խնդիրը, որը չի համաձայնեցված բայի օբյեկտային դեմքի հետ, կոչվում է հասարակ խնդիր (հայերեն՝ միջոցի, վերաբերության ... անուղղակի խնդիրներ):

ԺԽՏԱԿԱՆ ՆԱԽԱԴԱՍՈՒԹՅՈՒՆ – Ժխտական է այն նախադասությունը, որի բայատորոգյալով արտահայտված գործողության կատարումը ժխտական է:

ՓՈՔՐԱՄԱՍՏՆՈՒԹՅԱՆ ԼԵԶՈՒ – Հաճախ կիրառվում է լեզվական փոքրամասնության իմաստով, թեև վերջինս սկզբունքորեն տարբեր իմաստ ունի (տե՛ս՝ *լեզվական փոքրամաս-*

რამდენიმე წევრი, რომელთა აღდგენაც ადვილად შეიძლება წინა ნათქვამის ან სხვა ვითარების მიხედვით.

უღლება - ზმნის ფორმაცვალებას მწკრივების მიხედვით უღლება ჰქვია. მაშასადამე, ყოველი პირიანი ზმნა უღლებადი სიტყვაა.

ფაბულა - ამბავი, არაკვი, რომელიც საფუძვლად უდევს მხატვრულ ნაწარმოებს.

ფლექსიური ენები - ფლექსიურ ენებში კი ფონეტიკური ცვლილებები ხდება ფუძეში (და შეიძლება აფიქსშიც), რის გამოც ფუძე და აფიქსი შეერწყმიან ერთმანეთს.

ფონემა - სამეტყველო

ქანის ანუ, ირინჰ ხელოვნებად კარელი და ქერასკანცხელ ნაქორი ჯორჰი კამ აჟ ქრადქანსი ხამადჟან (ხაჟრენომ მანან რნორიჟომრ თრქომ და კელქად ანუამოდ ნაქან-ჟასთიქანრ):

ჩინური - ჩაჟი ქორქორომნ რსთ ჭამანასკადსერქ კიქქომ და ჯონარქომ: იორენს, ჯორაქანქორი რქამქორ რაჟ ჯონარქორი რათ და:

ჭადრული - ჟასთიქორინ, ათას, ირ რნსად და კელარქესთასკან სერქი ხქქომ:

ყვანული - ყვანსან ქეკონსერომ ხნქონარქანასკან ქორქორქორინსერრ თორქი და იონსნომ ხქქქი მნე (ქარორ და მას აბანგქი მნე), ხნქი ყასთარორქი ხქქქ და აბანგქი კვქად და ქორარ:

ჯორჯული - ჯორქი ართასაჟ-

ბგერა, რომელსაც სიტყვათ-განმასხვავებელი ფუნქცია მოეპოვება.

ფონოლოგია - სამეცნიერო დისციპლინა, რომელიც შეისწავლის ენაში არსებულ ბგერათა მნიშვნელობის განმასხვავებელ ფუნქციას. სხვადასხვა ენის ბგერითი სისტემები და ამ სისტემების კვლევები.

ფონოტაქტიკა - ხმოვნებისა და თანხმოვნების თანამიმდევრობა/განლაგების კანონზომიერებანი ენაში.

ფუძე - სიტყვის იმ ნაწილს, რომელსაც ჩამოშორებული აქვს ფორმამანარმოებელი აფიქსები, ფუძე ეწოდება.

თიოქან აყლანჩი ნიქადა-გიუნჩიანი, ბათაიონი და ქედიქიანი ასათასქირი მიხა-ქირინერი (ბსიქსინერი, რათინერი) თარქერასქელი ხამარი:

ՀՆՁՈՒՅԹԱԲԱՆՈՒԹՅՈՒՆ – Լեզվաբանության բաժին, որն ուսումնասիրում է հնչյունների և հնչյունական միջոցների (շեշտ, հնչերանգ և այլն) գործառնությունը և դերը լեզվի մեջ, ուսումնասիրում է հնչյուն-ների նյութական կողմը, հնչյութաբանությունն ուսումնասիրում է դրանց գործառնությունը լեզվի մեջ:

Հնչյունների դասավորություն – Ձայնավորների և բաղաձայնների հաջորդականությունը/տեղադրման օրինակությունը լեզվում:

ՀԻՄՔ – Բառի այն մասը, որից հեռացված են ձևակազմիչ ածանցները, կոչվում է հիմք:

ქარაგმა - ეტრათი ძნელად დასამუშავებელი მასალა იყო ძველად. ამიტომ ძვირფასი მასალის ეკონომიისათვის ზოგიერთ სხირად ხმარებულ სიტყვას ამოკლებდნენ ანუ აქარაგმებდნენ. შემოკლებულ სიტყვას თავზე განივ ხაზს ან სხვაგვარ ნიშანს უკეთებდნენ, რომელსაც ქარაგმას უწოდებდნენ.

ქვემდებარე ჰქვია წინადადების მთავარ წევრს, რომელიც ზმნის სუბიექტურ პირთან არის შეწყობილი.

ქცევა - ზმნის ფორმა, რომელიც გამოხატავს, თუ როგორია კუთვნილებით-დანამუშავებითი ურთიერთობა სუბიექტსა და ობიექტს შორის ან

ՀԱՊԱՎԱՆՇԱՆ – Մագաղաթը հնում դժվարամշակ նյութ էր: Տյո պատճառով, թանկարժեք նյութի տնտես-ման համար, հաճախակի օգտագործվող բառերը կրճատում կամ հապա-վագրում էին: Կրճատ բառի վրա երկայնական գիծ կամ մեկ այլ նշան էին դնում, ինչը կոչվում էր հապավանջան:

ԵՆԹԱԿԱ – Նախադասության գլխավոր անդամ, որին համապատասխանեցված է բայի սուբյեկտային դեմքը: Հայերենում՝ նախադասության գլխավոր անդամ, որին ստորոգումով հատկանիշ է վերագրվում:

ԴԱՐՁՈՒԹՅՈՒՆ – Բայի ձև, որն արտահայտում է, թե ինչպիսին է պատկանելության-նշանակման հարաբերությունը սուբյե-կտի և օբյեկտի միջև:

შერწყმული წინადადება - შერწყმულია წინადადება, თუ შიგ მოიპოვება ორი ან ორზე მეტი ერთგვარი წევრი.

შესავალი - ლიტერატურული, თეატრალური და მუსიკალურ-სცენური ნაწარმოების შესავალი ნაწილი. ლიტერატურულ პროლოგში, როგორც წესი, მოთხრობილია იმ მოვლენების შესახებ, რომლითაც მოტივირებულია ნაწარმოების ძირითადი მოქმედები, წინ უსწრებს მას ან განმარტებულია ავტორის მხატვრული ჩანაფიქრი და ესთეტიკური კრედო.

შორისდებული ჰქვია უცვლელ მეტყველების ნაწილს, რომელიც უშუალოდ გამოხატავს ადა-

შრადივალ **სასაფასო** - **ფიჩი** - შჩაქორყალ ლ ნაქააქასაქორქონრ, ორიონ კა ლქონ კამ ლქონაქგ აქლქი მქანმან ანქამ:

სასაფას - **ფრასან**, **ქასთერასან** ს **ერა-ქტოსასან-ქენასან** სთლ-ბაქორბონქან **ნერა-ბასან** მას: **ფრასან** ნაქაქანონი, სთქორაქარ, აქასთმქაბ ლ აქნ ქორაქარბონქონსერქ მასქნ, ოქონგოქ **ქონსა-ქორქონ** ლნ სთლბა-ქორბონქან **ქონსასან** **ქორბონქონსერქ**, ნაქორქონი **ნრან** კამ აქარქანონი **ქლქინასქ** **ქლქარქლქასასან** მთა-ქლგონრ კამ **ქლქაქლთასან** **ქლქასთამქრ**:

შასასარქონ-ფიჩი - **ქქქქქქ** **ქონქქ** მას, ოქნ ანმქქასანორქნ ართა-ქაქთონ ლ მარქონ **ქონქლქან**

მიანის სულიერ განწყობილებას, გრძნობასა თუ ნება-სურვილს. მაგ.: *აბ, ვიშ, ეჰ, ვაი, ერიჰა, ჰეი, ყოჩაღ, სუ...*

ჩართული - განკვერძობებული სიტყვა ან სიტყვათა ნაერთი, რომელითაც მთქმელი გამოხატავს, როგორ უყურებს ის წინადადებაში გამოქმულ აზრს. ჩართულია ზოგჯერ მთელი წინადადებაც.

ცეზურა - ტაეპის რიტმული ინტონაციური პროცესის გამყოფი ბუნებრივი შესვენება; ტაეპის სტრუქტურული ელემენტი.

ძახილის წინადადება - ძახილისაა წინადადება, რომელსაც ახლავს მთქმელის დიდი გრძნობა:

თრამატიკაბიუტიონერ, ცაგმინიქნერე ს კამქნ იუ ცანსიუტიონერ: ორინასკ, ა'ჩ, ქი'ყ, ქას'ჩ, ქას'ქ, ხნ'ქ, ააქრნ'ა, აი'ია:

შხვანსკყალ რათ კამ რათერჩი კააყასკვიუტიონ - შრინქად რათ, რათასკააყასკვიუტიონ, ირთქ ჩითთონ არითა-ხაყითონ ლ, ზნ ჩინჯაყჩისი კარბიქ იონჩინა ინაქააყასკვიუტიონს მსე არითახაყასკვიუტიონს ცაყა-ქარჩი მასჩინ: შხვანსკყალ კართიქ ლ ლერქმინ ქინსელ ამქოქე ინაქააყასკვიუტიონერ:

ჯასაჲ, ზხჲიჩრს - არითასანასკან იააყარ რანასათსეიბასკან თთიქ ინერითინ: ჯათაბერ ლერკარ რანასათთიქ რაბანითონ ლ ლერკიონ ს აქელ მასერჩი: ჴარბ თთიქერე ხათაბ ჯენ იონსინითინ:

რსკაყაყასკვიუტიონ სანსაყასკვიუტიონ-ქჲიჩრს - ჩითთიქ ცაგმინიქნერ` კარმანსქ, ჩიყაგმინსქ, ლერკანსქ,

გაკვირვება-განცვიფრება, ალტაცება, ნატვრა, დანა-ნება, მწუხარება და სხვ. ძახილის წინადადების ბოლოს ძახილის ნიშანი დაისმის.

აქითიან, კიჲთ ს აჲ ართახაჲთოჲ ნაქათა-სოქოინ, ირჲ ქერჲთი ქრავერენთი იქოთი ჲ წავსკანჯასკან იჯან` «!», ჲსკ ჲაქერენთი წავსკანჯასკან იჯანრ` «´», იქოთი ჲ წავსკანჯასკან წათერჲ ქრ კამ აჲნ წათი ქრ, ირჲ ქრ რნსკნთი ჲ წავსკანჯასკან
ნაქათასოქოჲნ ჲქოთრ:

წართქმითი წინადადება - წართქმითია წინადადება, თუ ზმნა-შემასმენლით აღნიშნული მოქმედების შესრულება დადებითად არის გამოხატული;

წრსკან სნაქათასოქოჲ - წრსკან ჲ ნაქათასოქოინრ, ჲქე წაჲ-სოთოიქაჲქოქ ართახაჲთ-ქად გოიბოიქოჲნ კასათოინრ იქრსკან ჲ ართახაჲთქად:

წიგნაკი - 1) ჰატარა ზომის წიგნი. 2) ჰატარა ზომის რვეული სახელდახელო ჩანანერებისათვის; უბის წიგნაკი

წიგნასესრ - 1) ჲოქრ ჲაქი გქოქ; 2) ჲოქრ ჲაქი სთთრ ჲთაჲ გქათოინსერ კასათარქო ჲამარ, ბიგასთთრ:

წიგნი - საშუალება ადამიანის ნააზრვეისა დროში და სივრცეში რაიმე გამძლე

წიგნი - სქიგი, მარჲო მთადადრ ქამანსკი ს თარადოქოჲნ მსე` ირს

ლებშიც მეორე სუბიექ-
ტური და მესამე ობიექ-
ტური პირების ნიშნად ხ-
პრეფიქსია გაბატონებუ-
ლი.

ხარისხის ფორმები - ვითა-
რებით ზედსართავ სა-
ხელს ჩვეულებრივ ეწარ-
მოება ხარისხის ფორმები,
რომლებიც ძირეულთან
მიმართებით მეტი ან ნაკ-
ლები ოდენობით გამოხა-
ტავენ საგნის თვისებას:
დიდი - უდიდესი,
მოდილო; თეთრი -
უთეთრესი, მოთეთრო.

ორაქს ხერხიერი სიტყვითაქინ
ს ხერხიერი ოქვითაქინ
რქმქერი ზღან კქრათომ ზნ
ხ` ჯან, ნაქსადანგრ:

ՀԱՄԵՄԱՏՈՒԹՅԱՆ ԱՏՏԻՃԱՆՆԵՐ
– Որակական ածականները
սովորաբար կազմում են
համեմատության աստի-
ճաններ, որոնք դրսևորում են
տվյալ հատկանիշի ավել կամ
պակաս չափը՝ *დიდი -*
უდიდესი, მოდილო; თეთრი -
უთეთრესი, მოთეთრო. მნծ-
მნծագույն, մի քիչ մնծ,
սაქითակ, ամենասაქითակ,
საქի-თակավուն: Հայերնում`
մնծ - ավելի մնծ – ամենամնծ:

ხელნაწერი - 1) ნაწარმოების დედანი, შესრულებული ავტორის მიერ. 2) პირობითად ასევე ეწოდება საწერ მანქანაზე დამზადებულ ასლს რედაქციაში წარსადგენად ან სტამბაში გადასაცემად. 3) ნაწარმოების დედანი, რომელიც ავტორის მიერ არის შესრულებული. გამომცემლობაში წარდგენილ საავტორო დედანს, თუნდაც იგი საწერ მანქანაზე იყოს დაბეჭდილი ან სტამბურ ანაბეჭდს წარმოადგენს, ხელნაწერს უწოდებენ.

ჰავიოგრაფია - ერის წმინდანის შესახებ შექმნილი ყველა ჟანრის „წამებათა“ და „ცხოვრებათა“ ყველა რედაქციის თხზულებათა ერთობლიობა. თუ ეს ჰავიოგრაფიული თხზულებები ქართულად არის შექმნილი, მას ორიგინალური ჰავიოგრაფია ეწოდება,

მხიდაფი - 1) სთელბა-
ციტიოქსან რწაყირღ`
კათარქად ხეღინასღი
კიღმღ: 2) ჴაყმანსა-
კანორენ კიღკიღმ ლ ნას
თაყაღრასკან მნქნსაყიღ
აყათრასთქად აყათღნღ`
ღმრქაღრიოქიღს ნღრქა-
ყაღნღღიღ კამ თაყარან
ღიღასნღღღიღ ხამარ: 3)
სთელბაციტიოქსან რწა-
ყირღ, იღრ კათარქად ლ
ხეღინასღი კიღმღ: ჴრ-
თარასკიღიღს ნღრქაყაღ-
ქად ხეღინასკაყინ
რწიღინასღრ, ნიღმღსღს,
მნქნსაყირ ჟღ თაყარანთღ
თაყაღ, კიღკიღმ ლ ღღთაყირ:

ჟარჟარღიღღიღ - აღღი
არქერი მასღინ სთელბქად
რიღრ ღანრქერი «ნახათა-
კიღიღსნღრღიღ» ს «კყანქერიღ»
რიღრ ჟმრქარღმნღრღიღ ლრქერი
ამრღიღიღიღს: ლღღ
ქარქაღრასკან ლრქღ
ქრასღრენ ლ სთელბქად, აყნ
კიღკიღმ ლ რწაყირ
ქარქაღრიღიღს, ჟანსკა-ღაღ
აყღ ლღქღღ ჟარღმან-ქად

ხოლო ნებისმიერი სხვა ენიდან თარგმნილი თხზულებები - ნათარგმნი ჰაგიოგრაფია.

ჰაემეტი ტექსტები - ტექსტებს, რომლებშიც მეორე სუბიექტური და მესამე ობიექტური პირების ნიშნად ჰ- იხმარება, ჰაემეტი ტექსტები ჰქვია.

ჰიპოთეზა - მეცნიერული ვარაუდი, რომელიც წამოყენებულია გარკვეული მოვლენების ასახსნელად და მოითხოვს ვერიფიკირებას (დამონშებას). ჰიპოთეზის საშუალებით, გარკვეული ფაქტების საფუძველზე, კეთდება დასკვნა ცალკეული ობიექტის, კავშირის ან მოვლენის მიზეზის შესახებ.

ასთვლადი-ბიბლიკონ-ნსერდ`
ქარცმანსქად
ქარქაყრიქონს:

ՀԱՏԵՏՏ ՏՏՔՏՏԵՐ – Տեքստեր, որոնցում որպես երկրորդ սուբյեկտային կամ երրորդ ოբյեկտային դեմքի նշան կիրառվում է Յ` հատ, տառը, կոչվում են հատմետ տեքստեր:

ՎԱՐԿԱՏ – Գիտական ենթադրություն, որն առաջ է քաշված որոշակի երևույթներ բացատրելու համար և պահանջում է հաստատում: Վարկածի միջոցով, որոշակի փաստերի հիման վրա, արվում է եզրակացություն առանձին ოբյեկտի, կապի կամ երևույթի պատճառի մասին: